Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a opta)

26 mai 2016*

„Ajutor de stat — Cercetare petrolieră — Garanție de stat implicită și nelimitată conferită Institut français du pétrole (IFP) prin acordarea statutului de instituție publică industrială și comercială (IPIC) — Avantaj — Prezumție de avantaj”

În cauzele conexate T-479/11 și T-157/12,

Republica Franceză, reprezentată inițial de E. Belliard, de G. de Bergues, de B. Beaupère-Manokha și de J. Gstalter, ulterior de E. Belliard, de G. de Bergues, de J. Gstalter și de S. Menez, apoi de G. de Bergues, de S. Menez, de D. Colas și de J. Bousin și, în sfârșit, de G. de Bergues, de D. Colas și de J. Bousin, în calitate de agenți,

reclamantă în cauza T-479/11,

IFP Énergies nouvelles, cu sediul în Rueil-Malmaison (Franța), reprezentată inițial de É. Morgan de Rivery și de A. Noël-Baron, ulterior de É. Morgan de Rivery și de E. Lagathu, avocați,

reclamantă în cauza T-157/12,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de B. Stromsky, de D. Grespan și de K. Talabér-Ritz, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 263 TFUE și prin care se urmărește anularea Deciziei 2012/26/UE a Comisiei din 29 iunie 2011 privind Ajutorul de stat C 35/08 (ex NN 11/2008) acordat de Franța în favoarea instituției publice „Institutul Francez al Petrolului” (JO 2012, L 14, p. 1),

TRIBUNALUL (Camera a opta),

compus din domnul D. Gratsias, președinte, doamna M. Kancheva și domnul C. Wetter (raportor), judecători,

grefier: domnul L. Grzegorczyk, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 8 octombrie 2015,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

Istoricul litigiului

1 Prin acțiunea formulată, reclamantele, Republica Franceză și IFP Énergies nouvelles (denumită în continuare „IFPEN”), denumită anterior datei de 13 iulie 2010 Institut français du pétrole [Institutul Francez al Petrolului], solicită anularea integrală a Deciziei 2012/26/UE a Comisiei din 29 iunie 2011 privind Ajutorul de stat C 35/08 (ex NN 11/2008) acordat de Franța în favoarea instituției publice „Institutul Francez al Petrolului” (JO 2012, L 14, p. 1, denumită în continuare „decizia atacată”).

2 IFPEN este o instituție publică de cercetare însărcinată cu trei misiuni de interes general, respectiv o misiune de cercetare și de dezvoltare în domeniul prospectării petroliere și gazifere și al tehnologiilor de rafinare și petrochimice, o misiune de formare a inginerilor și a tehnicienilor și o misiune de informare și de documentare în legătură cu sectoarele în cauză [considerentul (14) al deciziei atacate].

3 Pe de altă parte, IFPEN deține, în mod direct și indirect, controlul asupra a trei societăți comerciale, Axens, Beicip-Franlab și Prosernat, cu care a încheiat acorduri exclusive de cercetare și de licență.

4 Până în 2006, IFPEN era constituit sub forma unei persoane juridice de drept privat, plasată, în conformitate cu dispozițiile interne franceze, sub controlul economic și financiar al guvernului francez. În temeiul loi nº 2005-781, du 13 juillet 2005, de programme fixant les orientations de la politique énergétique [Legea nr. 2005-781 din 13 iulie 2005 de program privind stabilirea orientărilor politicii energetice (JORF din 14 iulie 2005, p. 11570)], IFPEN a fost transformată, cu efect de la 6 iulie 2006, într-o persoană juridică de drept public, mai precis în instituție publică industrială și comercială (IPIC) [considerentele (21)-(23) ale deciziei atacate].

5 Reiese din dosar, pe de o parte, că această transformare a fost motivată de intenția autorităților franceze de a asigura coerența naturii și a modului de funcționare a IFPEN cu modul său de finanțare. Astfel, întrucât IFPEN era finanțată în principal printr-o alocare bugetară, transformarea avea drept obiectiv reducerea decalajului dintre statutul privat al acestei instituții și proveniența publică a unei părți importante a resurselor sale. Pe de altă parte, această transformare se înscria în procesul de uniformizare a statutelor institutelor franceze de cercetare.

6 În ceea ce privește statutul juridic al IPIC în dreptul francez, trebuie precizat că aceste instituții constituie o categorie de persoane juridice de drept public care exercită activități de natură economică. Acestea dispun de o personalitate juridică distinctă de cea a statului și de autonomie financiară, precum și de competențe de atribuire speciale, care includ în general exercitarea uneia sau a mai multe misiuni de serviciu public. Potrivit dreptului francez, persoanele juridice de drept public nu țin de dreptul comun al procedurilor de insolvență, în temeiul principiului general al imposibilității urmăririi bunurilor publice. Inaplicabilitatea procedurilor de insolvență în cazul IPIC a fost confirmată de jurisprudența Cour de cassation française [Curtea de Casație franceză] formulată în temeiul loi nº 85-98, du 25 janvier 1985, relative au redressement et à la liquidation judiciaire des entreprises [Legea nr. 85-98 din 25 ianuarie 1985 privind redresarea și lichidarea judiciară a întreprinderilor (JORF din 26 ianuarie 1985, p. 1097)].

7 Particularitățile statutului juridic al IPIC au atras atenția Comisiei Europene, care, în Decizia 2010/605/UE din 26 ianuarie 2010 privind ajutorul de stat C 56/07 (ex E 15/05) acordat de Franța în favoarea La Poste (JO 2010, L 274, p. 1, denumită în continuare „Decizia La Poste”), a examinat pentru prima dată acest statut în raport cu normele care reglementează ajutoarele de stat în Uniunea Europeană. În această decizie, Comisia a concluzionat că, dat fiind statutul lor, IPIC beneficiau de o

garanție de stat implicită și nelimitată a statului cu privire la activitățile lor economice care mobilizează resurse publice. Această concluzie se întemeia pe următoarele elemente [considerentul (25) al deciziei atacate și considerentele (20)-(37) ale Deciziei La Poste]:

— procedurile de insolvență de drept comun nu sunt aplicabile IPIC;

— în schimb, IPIC sunt supuse dispozițiilor loi nº 80-539, du 16 juillet 1980, relative aux astreintes prononcées en matière administrative et à l'exécution des jugements par les personnes morales de droit public [Legea nr. 80-539 din 16 iulie 1980 privind daunele cominatorii pronunțate în materie administrativă și executarea hotărârilor judecătorești de către persoanele juridice de drept public (JORF din 17 iulie 1980, p. 1799)] și dispozițiilor textelor sale de punere în aplicare. Or, acestea desemnează în mod expres statul ca autoritate competentă pentru recuperarea datoriilor instituțiilor publice, conferindu-i prerogative importante, precum mandatarea din oficiu și obținerea de resurse suficiente, și organizând un principiu de responsabilitate în ultimă instanță a statului pentru datoriile persoanelor juridice de drept public;

— în ipoteza dizolvării unei IPIC, principiul transferului datoriilor către stat sau către o altă entitate publică este, în general, aplicabil, astfel încât orice creditor al unei IPIC este asigurat că nu își va pierde niciodată creanța pe care o deține la acest tip de instituție;

— IPIC s-ar putea bucura de un acces privilegiat la „conturile de avans de trezorerie".

8 În Decizia La Poste, Comisia a considerat că garanția de stat implicită și nelimitată inerentă statutului de IPIC al La Poste constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, în măsura în care aceasta permitea La Poste să obțină condiții de creditare mai favorabile decât cele pe care le-ar fi obținut dacă ar fi fost evaluată doar pe baza valorii sale [considerentele (256)-(300) ale Deciziei La Poste].

9 În contextul procedurii care a condus la adoptarea Deciziei La Poste, în cursul anului 2006, autoritățile franceze au informat Comisia cu privire la transformarea IFPEN în IPIC. Această informație a fost transmisă Comisiei în cadrul unei proceduri inițiate în 2005 privind examinarea, în raport cu normele care reglementează ajutoarele de stat, a unei finanțări publice acordate IFPEN de către autoritățile franceze [considerentele (1)-(3) ale deciziei atacate].

10 Comisia a decis în acest caz să separe examinarea problemei dacă transformarea IFPEN în IPIC putea constitui un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE de examinarea finanțării publice a IFPEN. Astfel, la 16 iulie 2008, Comisia a încheiat examinarea finanțării publice acordate IFPEN prin adoptarea Deciziei 2009/157/CE privind măsura de ajutor pusă în aplicare de Franța în favoarea grupului IFP [C 51/05 (ex NN 84/05)] (JO 2009, L 53, p. 13). În aceeași zi, printr-o decizie publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* (JO 2008, C 259, p. 12, denumită în continuare „decizia de deschidere a procedurii oficiale"), aceasta a decis inițierea unei proceduri oficiale de investigare privind garanția nelimitată a statului în favoarea IFPEN și a invitat părțile interesate să prezinte observații.

11 În decizia de deschidere a procedurii oficiale, Comisia a subliniat printre altele că IFPEN obținea un avantaj din transformarea sa în IPIC, în principal prin intermediul condițiilor de finanțare, considerate a fi mai favorabile, de care beneficia pe piețele financiare. Acest avantaj, finanțat prin intermediul resurselor de stat, ar constitui, potrivit Comisiei, un ajutor de stat în sensul Comunicării cu privire la aplicarea articolelor [107] și [108 TFUE] privind ajutoarele de stat sub formă de garanții (JO 2008, C 155, p. 10, denumită în continuare „Comunicarea privind garanțiile").

12 Autoritățile franceze și-au prezentat observațiile privind această decizie prin scrisoarea din 14 octombrie 2008. Ulterior, acestea au mai răspuns la întrebări suplimentare ale Comisiei și au furnizat informații cu privire la relațiile dintre IFPEN și diferite grupuri de creditori. O reuniune între Comisie și autoritățile franceze a fost de asemenea organizată, la 20 mai 2010.

13 În plus, un concurent al Axens, UOP Limited, care este o societate engleză cu sediul în Guilford (Regatul Unit), a prezentat comentarii ca răspuns la decizia de deschidere a procedurii oficiale. Autoritățile franceze au putut prezenta observații cu privire la aceste comentarii.

14 La 29 iunie 2011, Comisia a adoptat decizia atacată.

15 În primul rând, aplicând același raționament ca și cel dezvoltat în Decizia La Poste și efectuând de altfel numeroase trimiteri la această decizie [a se vedea în special considerentul (98) și următoarele ale deciziei atacate] în decizia atacată, Comisia a considerat că transformarea IFPEN în IPIC, în iulie 2006, i-a conferit acestuia beneficiul unei garanții de stat nelimitate și implicite. Comisia a considerat, în plus, că garanția respectivă a determinat un transfer de resurse de stat în sensul punctului 2.1 din Comunicarea privind garanțiile, în măsura în care IFPEN nu plătea nicio primă pentru această garanție. În acest mod se crea, potrivit Comisiei, atât un avantaj pentru întreprindere, cât și o pierdere din resursele publice, deoarece statul renunța la remunerația care în mod normal însoțea garanțiile. În plus, potrivit Comisiei, garanția ar crea un risc de angajament potențial și viitor asupra resurselor statului, care ar putea fi obligat să achite datoriile IFPEN [considerentele (134) și (135) ale deciziei atacate].

16 În schimb, în ceea ce privește societățile filiale ale IFPEN, Comisia a observat că, în calitate de societăți comerciale, acestea erau supuse procedurilor de insolvență de drept comun și că, în plus, creditorii lor nu puteau să angajeze automat răspunderea acționarului lor principal. A dedus de aici că filialele respective nu erau acoperite de garanția de stat nelimitată de care beneficia IFPEN în virtutea statutului său de IPIC [considerentele (176) și (177) ale deciziei atacate].

17 În al doilea rând, Comisia a precizat că garanția de stat nelimitată care decurge din statutul de IPIC al IFPEN putea constitui un ajutor de stat în măsura în care ar acoperi activitățile economice ale acestuia. Prin urmare, aceasta a decis să limiteze întinderea examinării sale cu privire la existența ajutorului de stat doar la activitățile care au o natură economică efectuate de IFPEN, spre deosebire, pe de o parte, de activitățile filialelor sale, care nu erau acoperite de garanția respectivă, și, pe de altă parte, de activitățile neeconomice ale IFPEN. Comisia a precizat că activitățile economice ale IFPEN se limitau la activitățile de cercetare contractuală pe care le desfășura în numele filialelor sale și în numele unor terți, la activitățile de transfer de tehnologii în domeniile de activitate exclusive ale filialelor Axens, Prosernat și Beicip-Franlab, precum și la activitățile de închiriere a infrastructurilor, de furnizare de personal și de prestare de servicii juridice în beneficiul filialelor sale [considerentele (187) și (189)-(191) ale deciziei atacate].

18 În al treilea rând, Comisia a examinat în special problema dacă garanția implicită și nelimitată în discuție a adus un avantaj selectiv „grupului IFPEN”.

19 În această privință, Comisia a decis, într-o primă etapă, să examineze problema dacă IFPEN însăși a putut obține un avantaj din garanția de stat implicită și nelimitată și, într-o a doua etapă, să verifice dacă a putut transfera acest avantaj filialelor sale [considerentul (192) al deciziei atacate].

20 În ceea ce privește avantajul de care ar fi beneficiat IFPEN, Comisia a decis să examineze relațiile acestei IPIC cu instituțiile bancare și financiare, cu furnizorii și cu clienții [considerentele (193) și (194) ale deciziei atacate].

21 La finalul examinării sale, pe de o parte, Comisia a concluzionat că IFPEN nu a obținut niciun avantaj economic real din garanția de stat implicită și nelimitată inerentă statutului său de IPIC în ceea ce privește relațiile sale cu instituțiile bancare și financiare pe perioada cuprinsă între transformarea sa în IPIC în iulie 2006 și sfârșitul anului 2010 [considerentul (199) al deciziei atacate]. Pe de altă parte, Comisia a constatat că IFPEN a obținut un avantaj economic real ca urmare a garanției respective în relațiile sale cu furnizorii și cu clienții [considerentele (203)-(238) ale deciziei atacate]. În sfârșit,

Comisia a considerat că acest avantaj economic era selectiv, în măsura în care concurenții IFPEN, care fac obiectul procedurilor de insolvență de drept comun, nu beneficiau de o garanție de stat comparabilă.

22 În ceea ce privește un eventual transfer al avantajului creat pentru IFPEN către filialele sale de drept privat, referindu-se la analiza relațiilor dintre IFPEN și aceste filiale efectuată în Decizia 2009/157, Comisia a concluzionat că filialele Axens și Prosernat au putut într-o anumită măsură să beneficieze de avantajul economic creat pentru IFPEN în relațiile sale cu clienții. Aceasta a calificat avantajul respectiv drept selectiv pentru motivul că concurenții Axens și Prosernat nu aveau acces la tehnologiile și la resursele umane și materiale ale IFPEN în condiții la fel de favorabile [considerentele (226) și (243)-(250) ale deciziei atacate].

23 În al patrulea rând, Comisia a examinat compatibilitatea acestui ajutor de stat ținând seama de normele prezentate în Cadrul comunitar privind ajutoarele de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare (JO 2006, C 323, p. 1, Ediție specială, 8/vol. 5, p. 9). Aceasta a concluzionat că ajutorul de stat acordat „grupului IFPEN” era compatibil cu piața internă sub rezerva anumitor condiții, precizate în decizia atacată.

24 Dispozitivul deciziei atacate este complex. Doar punctele esențiale pentru prezentul litigiu vor fi reproduse în continuare:

„Articolul 1

1. Acordarea de către Franța a statutului de instituție publică industrială și comercială [IFPEN] a conferit acesteia din urmă, începând cu data de 7 iulie 2006, o garanție publică nelimitată (în continuare, «garanția de stat») cu privire la toate activitățile sale.

2. Acoperirea prin garanția de stat a activităților neeconomice ale [IFPEN], în special activitățile sale de formare în vederea creșterii numărului și calificării resurselor umane, activitățile sale de [cercetare și dezvoltare] independente în vederea extinderii cunoștințelor și a unei mai bune înțelegeri și activitățile sale de diseminare a rezultatelor cercetărilor, nu constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE.

3. Acoperirea prin garanția de stat a activităților de transfer tehnologic desfășurate de [IFPEN] în domeniile prevăzute în Convenția exclusivă de dezvoltare, comercializare și utilizare încheiată cu filiala sa Beicip-Franlab nu constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE.

4. Acoperirea prin garanția de stat a activităților de transfer tehnologic desfășurate de [IFPEN] în domeniile prevăzute în acordurile exclusive încheiate cu filialele sale Axens și Prosernat, la care se face referire la articolul 3 alineatul (1) din Decizia [2009/157], constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE.

5. Acoperirea prin garanția de stat a serviciilor de cercetare contractuală și de servicii de desfășurate de [IFPEN], atât în numele terților, cât și în numele filialelor, constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE.

[…]

Articolul 3

În perioada cuprinsă între 7 iulie 2006 și 31 decembrie 2009, acoperirea prin garanția de stat a activităților economice la care se face referire la articolul 1 alineatele (4) și (5) din prezenta decizie a constituit ajutor compatibil cu piața internă.

Articolul 4

Începând din 1 ianuarie 2010 și până la expirarea acordurilor exclusive între [IFPEN] și filialele sale Axens și Prosernat menționate la articolul 3 alineatul (1) din Decizia [2009/157], acoperirea prin garanția de stat a activităților economice la care se face referire la articolul 1 alineatul (4) din prezenta decizie constituie ajutor compatibil cu piața internă, sub rezerva respectării condițiilor prevăzute la articolele 5 și 6 din prezenta decizie.

Articolul 5

1. Raportul financiar anual la care se face referire la articolul 4 alineatul (2) din Decizia [2009/157] include, pe lângă elementele deja menționate la articolul 5 alineatul (1) din decizie, elementele enumerate la alineatele (2), (3) și (4) ale prezentului articol.

2. Raportul financiar anual include cuantumul, rata dobânzii și condițiile contractuale ale împrumuturilor contractate de [IFPEN] în cursul perioadei anuale avute în vedere, precum și o estimare a echivalentului-subvenție brut a posibilei majorări a dobânzilor legate de garanția de stat, cu excepția cazului în care se face dovada faptului că aceste contracte de împrumut sunt în conformitate cu condițiile normale de piață, fie prin compararea condițiilor lor cu cele obținute de [IFPEN] anterior schimbării de statut, fie pe baza unei metodologii mai exacte aprobate anterior de Comisie.

3. Raportul financiar anual include valoarea bunurilor și serviciilor achiziționate de [IFPEN] de la furnizori pentru prestarea serviciilor economice la care se face referire la articolul 1 alineatele (4) și (5) din prezenta decizie, în cursul perioadei anuale avute în vedere, precum și o estimare maximă a echivalentului-subvenție brut al ajutorului care rezultă dintr-o evaluare mai favorabilă de către furnizori a riscului de faliment al întreprinderii. Această estimare este realizată fie prin aplicarea unui procent forfetar de 2,5 % la valoarea achizițiilor realizate, fie pe baza unei metodologii mai exacte aprobate anterior de Comisie.

4. Raportul financiar anual include valoarea activităților economice, menționate la articolul 1 alineatele (4) și (5) din prezenta decizie, desfășurate de [IFPEN] în cursul perioadei anuale avute în vedere, precum și o estimare maximă a echivalentului-subvenție brut al ajutorului care rezultă din neplata unei prime corespunzătoare unei garanții de bună execuție sau, cel puțin, a unei garanții de diligență, oferite beneficiarilor serviciilor economice respective. Această estimare este realizată fie prin aplicarea unui procent forfetar de 5 % la valoarea serviciilor furnizate, fie pe baza unei metodologii mai exacte aprobate anterior de Comisie.

Articolul 6

1. Valoarea totală a fondurilor publice alocate activităților [IFPEN] în domeniile de activitate exclusive ale Axens și Prosernat, inclusiv impactul maxim al garanției de stat, astfel cum este estimat la articolul 5 alineatele (2), (3) și (4) din prezenta decizie, va trebui să fie mai mic decât intensitatea maximă autorizată prevăzută în Cadrul comunitar privind ajutoarele de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare.

2. În cazul depășirii pragului menționat la alineatul (1) de la prezentul articol, excedentul de ajutor va fi, după caz, rambursat de filiala Axens sau Prosernat în cauză instituției publice [IFPEN].

Articolul 7

Începând din 1 ianuarie 2010, acoperirea prin garanția de stat a activităților economice la care se face referire la articolul 1 alineatul (5) constituie ajutor de stat compatibil cu piața internă, sub rezerva respectării condițiilor prevăzute la articolul 8 din prezenta decizie.

Articolul 8

1. Activitățile de cercetare contractuală și de prestări de servicii desfășurate de [IFPEN], la care se face referire la articolul 1 alineatul (5) din prezenta decizie, trebuie să rămână auxiliare activității sale principale de cercetare publică independentă.

[…]

3. Franța transmite anual Comisiei un raport privind activitățile de cercetare contractuală și de prestări de servicii desfășurate de [IFPEN], care precizează procentul cuantumului lor din bugetul alocat de [IFPEN] activităților sale de cercetare publică independentă.

Articolul 9

1. Autoritățile franceze și [IFPEN] dispun adăugarea următoarei mențiuni, pentru fiecare operațiune, în contractul de finanțare (pentru orice instrument prevăzut în contract):

«Emisiunea/programul/împrumutul nu beneficiază de niciun fel de garanție, directă sau indirectă, din partea statului. În caz de insolvență, statul nu este obligat să se substituie financiar [IFPEN] pentru achitarea creanței.»

2. Autoritățile franceze dispun introducerea unei clauze analoge, care să excludă răspunderea statului, în orice contract privind serviciile de cercetare contractuală sau de servicii la care se face referire la articolul 1 alineatul (5) din prezenta decizie.

3. Autoritățile franceze dispun introducerea unei clauze analoge, care să excludă răspunderea [IFPEN] și a statului, în orice contract care implică o creanță, încheiat între societățile pe acțiuni Axens, Beicip-Franlab și Prosernat.

4. [IFPEN] se abține de la acordarea oricărei forme de garanție, aviz, scrisoare de intenție sau de confort în favoarea societăților pe acțiuni Axens, Beicip-Franlab și Prosernat care nu ar fi conformă cu condițiile normale de piață.

[…]”

Procedura și concluziile părților

25 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 9 septembrie 2011, Republica Franceză a introdus o acțiune împotriva deciziei atacate, înregistrată cu numărul T-479/11.

26 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 29 decembrie 2011, UOP a formulat, în termenul prevăzut la articolul 115 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991, o cerere de intervenție în prezenta cauză în susținerea concluziilor Comisiei.

27 Republica Franceză a prezentat observații scrise referitoare la această cerere de intervenție prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 10 ianuarie 2012. Comisia nu a depus observații.

28 Prin Ordonanța din 25 ianuarie 2012, Tribunalul (Camera a șasea) a respins cererea de intervenție formulată de UOP.

29 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 5 aprilie 2012, IFPEN a introdus acțiunea înregistrată cu numărul T-157/12.

30 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 31 iulie 2012, UOP a formulat, în termenul prevăzut la articolul 115 alineatul (1) din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, o cerere de intervenție în prezenta cauză în susținerea concluziilor Comisiei.

31 IFPEN și Comisia au depus observații scrise referitoare la această cerere de intervenție prin înscrisurile depuse la grefa Tribunalului la 21 septembrie 2012.

32 Prin Ordonanța din 23 noiembrie 2012, Tribunalul (Camera a șasea) a respins cererea de intervenție formulată de UOP.

33 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a opta, căreia i-au fost atribuite, în consecință, cauzele T-479/11 și T-157/12.

34 Prin Ordonanța din 2 decembrie 2013, după ascultarea părților, președintele Camerei a opta a Tribunalului a suspendat procedura în cauzele T-479/11 și T-157/12 până la decizia Curții prin care se finalizează judecata în cauza C-559/12 P, Franța/Comisia.

35 În urma pronunțării Hotărârii din 3 aprilie 2014, Franța/Comisia (C-559/12 P, denumită în continuare Hotărârea „La Poste”, EU:C:2014:217), Tribunalul a solicitat, pe de o parte, Republicii Franceze și Comisiei să își prezinte observațiile cu privire la consecințele care trebuiau deduse din această hotărâre pentru acțiunea introdusă în cauza T-479/11 și, pe de altă parte, IFPEN și Comisiei să își prezinte observațiile cu privire la consecințele care trebuiau deduse de aici pentru acțiunea în cauza T-157/12.

36 Republica Franceză, IFPEN și Comisia au prezentat observații prin scrisorile din 5 mai 2014.

37 La 8 septembrie 2015, la propunerea judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a opta) a decis deschiderea fazei orale a procedurii în cauzele T-479/11 și T-157/12.

38 Prin decizia din 8 septembrie 2015, după ascultarea părților, președintele Camerei a opta a Tribunalului a conexat cauzele T-479/11 și T-157/12 în scopul desfășurării fazei orale a procedurii și al pronunțării deciziei care pune capăt judecății.

39 În cadrul ședinței din 8 octombrie 2015, au fost ascultate pledoariile părților în cauzele conexate și răspunsurile acestora la întrebările Tribunalului.

40 Republica Franceză și IFPEN solicită Tribunalului:

— anularea în totalitate a deciziei atacate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

41 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

42 În cauza T-479/11, Republica Franceză invocă trei motive în susținerea acțiunii.

43 Primul motiv este întemeiat pe o încălcare a articolului 107 alineatul (1) TFUE, întrucât Comisia nu a constatat corespunzător cerințelor legale existența unui ajutor de stat. În cadrul acestui motiv, Republica Franceză se concentrează pe chestiunile privind sarcina și nivelul probei necesar în materie de ajutoare de stat și invocă, prin intermediul a trei aspecte, argumente prin care susține, mai întâi, că Comisia nu a făcut dovada pozitivă a existenței unei garanții implicite și nelimitate care ar decurge din statutul de IPIC, în continuare, că Comisia nu a furnizat elemente de probă suficiente pentru a demonstra existența unui avantaj pentru IFPEN și, în sfârșit, că Comisia nu a demonstrat transferul resurselor de stat conexe avantajului respectiv.

44 Prin intermediul celui de al doilea motiv, Republica Franceză susține că Comisia a săvârșit erori de drept și de fapt considerând că IFPEN, prin statutul său de IPIC, beneficia de o garanție de stat implicită și nelimitată.

45 În sfârșit, al treilea motiv este întemeiat pe o încălcare a articolului 107 alineatul (1) TFUE, în sensul că Comisia a încălcat noțiunea de avantaj selectiv. Prin intermediul acestui motiv, care cuprinde două aspecte, pe de o parte, Republica Franceză susține că Comisia a concluzionat în mod eronat că existența unei garanții, presupunând că este dovedită, ar crea un avantaj în favoarea IFPEN, atât în relațiile cu furnizorii și cu clienții săi, cât și în relațiile cu instituțiile bancare și financiare. Pe de altă parte, și în subsidiar, aceasta contestă concluziile Comisiei referitoare la transferul avantajului respectiv către filialele de drept privat ale IFPEN, Axens și Prosernat.

46 În cauza T-157/12, IFPEN invocă cinci motive în susținerea acțiunii formulate.

47 Primul motiv este întemeiat pe o încălcare a principiilor subsidiarității și competenței limitate prevăzute la articolul 5 TUE și la articolul 2 TFUE. Prin intermediul acestui motiv, IFPEN contestă în esență concluzia Comisiei potrivit căreia există în dreptul francez o garanție de stat implicită și nelimitată inerentă noțiunii de IPIC.

48 Al doilea motiv este întemeiat pe o încălcare a articolului 107 alineatul (1) TFUE, în măsura în care Comisia nu a dovedit existența unui avantaj economic real pentru IFPEN și filialele sale. Prin intermediul acestui motiv, care cuprinde trei aspecte, mai întâi, IFPEN susține că Comisia nu a reușit să demonstreze, cu respectarea standardului de probă impus de jurisprudență, existența unui avantaj economic real în favoarea sa obținut din garanția în discuție, în special în ceea ce privește relațiile sale cu furnizorii și relațiile sale cu clienții. În continuare, susține că Comisia nu a demonstrat corespunzător cerințelor legale transferul avantajului economic respectiv către filialele sale de drept privat Axens și Prosternat. În sfârșit, IFPEN consideră că nu există o legătură suficientă între avantajul economic respectiv și transferul resurselor de stat provenite din garanția în discuție.

49 Al treilea motiv este întemeiat pe o încălcare a Comunicării privind garanțiile sau, în subsidiar, a articolului 107 alineatul (1) TFUE. Prin intermediul acestui motiv, IFPEN susține în esență că punctul 1.2 din Comunicarea privind garanțiile nu poate fi interpretat în sensul că validează existența unui automatism între, pe de o parte, imposibilitatea legală și statutară de a face obiectul unei proceduri de faliment și, pe de altă parte, beneficiul unor condiții de finanțare mai favorabile pe piețe, care constituie un avantaj selectiv.

50 Al patrulea motiv este întemeiat pe erori de apreciere în ceea ce privește stabilirea cuantumului avantajului acordat IFPEN. Prin intermediul acestui motiv, care cuprinde două aspecte, pe de o parte, IFPEN contestă relevanța utilizării serviciului de factoring și a garanțiilor de bună execuție sau a garanțiilor privind cele mai bune eforturi pentru a estima valoarea avantajului care ar fi fost obținut din garanția în discuție în relațiile sale cu furnizorii și cu clienții. Pe de altă parte, IFPEN susține că Comisia a stabilit în mod eronat intensitatea ajutorului de stat pretins identificat atât pentru aceasta, cât și pentru filialele sale.

51 În sfârșit, al cincilea motiv este întemeiat pe o încălcare a principiului proporționalității. Prin intermediul acestui motiv, IFPEN arată în esență că consecințele care decurg din recunoașterea existenței unei garanții de stat implicite și nelimitate în favoarea IPIC care ar constitui un ajutor de stat, în special obligația de notificare prealabilă și alte obligații impuse acesteia și Republicii Franceze, sunt disproporționate.

52 Examinarea motivelor prezentate de Republica Franceză și de IFPEN, precum și a răspunsului dat la acestea de către Comisie permite să se delimiteze două probleme în jurul cărora se articulează prezentele acțiuni.

53 Într-o primă etapă, se ridică problema dacă există în dreptul național francez o garanție de stat implicită și nelimitată în favoarea IPIC care ar fi inerentă statutului acestor instituții și ar decurge în special din faptul că nu sunt supuse procedurilor de insolvență de drept comun.

54 Consultate de Tribunal cu privire la consecințele care trebuiau deduse pentru acțiunile lor din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), prin scrisorile lor din 5 mai 2014, reclamantele au renunțat însă la motivele referitoare la existența unei garanții de stat implicite și nelimitate inerente noțiunii de IPIC.

55 Într-o a doua etapă, din moment ce existența garanției de stat implicite și nelimitate inerente statutului de IPIC nu este repusă în discuție în cadrul prezentului litigiu, revine Tribunalului sarcina de a examina problema dacă Comisia a concluzionat în mod întemeiat că această garanție constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. În această privință, va trebui să se examineze, cu titlu principal, problema dacă această garanție a dat naștere, în favoarea IFPEN, unui avantaj selectiv, care este unul dintre elementele constitutive ale unui ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Examinând această problemă, Tribunalul va trebui să țină seama de posibilitatea, care decurge din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), de a stabili existența unui asemenea avantaj pe calea unei prezumții.

56 Toate celelalte probleme abordate de reclamante în cadrul acțiunilor, și anume, mai întâi, transferul avantajului care ar fi creat pentru IFPEN către filialele sale de drept privat, în continuare, legătura de conexitate dintre avantajul respectiv și transferul resurselor de stat provenite din garanția în discuție și, în sfârșit, caracterul proporțional al obligațiilor impuse de Comisie Republicii Franceze, au drept premisă existența unui avantaj pe care IFPEN însăși l-a obținut din garanția de stat inerentă statutului său de IPIC. Astfel, este necesar să se considere că motivele care privesc problemele menționate mai sus sunt subsidiare în raport cu cele care privesc existența avantajului în favoarea IFPEN.

Cu privire la motivele întemeiate pe o încălcare a articolului 107 alineatul (1) TFUE și referitoare la existența și la calcularea avantajului IFPEN

57 Primul aspect al celui de al doilea motiv și al patrulea motiv al acțiunii în cauza T-157/12, precum și al doilea aspect al primului motiv și primul aspect al celui de al treilea motiv al acțiunii în cauza T-479/11 privesc în esență existența avantajului pe care IFPEN l-ar fi obținut din garanția de stat inerentă statutului său de IPIC și, într-o măsură mai redusă, estimarea valorii acestui avantaj.

58 Argumentele pe care reclamantele le invocă în cadrul motivelor menționate mai sus privesc, aproape în totalitate, avantajul selectiv pe care IFPEN l-ar fi obținut din garanția în discuție în relațiile sale cu furnizorii și cu clienții și în mod specific metoda aleasă de Comisie pentru a stabili acest avantaj și proba prezentată pentru a demonstra existența sa. Republica Franceză însă contestă de asemenea, deși în mod marginal, anumite observații ale Comisiei referitoare la avantajul care s-ar putea materializa în relațiile dintre IFPEN și instituțiile bancare și financiare.

59 Astfel, în continuarea raționamentului, Tribunalul va examina, într-o primă etapă, argumentele referitoare la avantajul creat în relațiile IFPEN cu furnizorii și cu clienții săi și, într-o a doua etapă, avantajul care ar putea fi creat în relațiile dintre IFPEN și instituțiile bancare și financiare.

Cu privire la avantajul referitor la relațiile dintre IFPEN cu furnizorii și cu clienții săi

60 În primul rând, IFPEN și Republica Franceză arată în esență că Comisia nu a reușit să demonstreze, cu respectarea standardului de probă impus de jurisprudență, existența unui avantaj economic pe care IFPEN l-ar fi obținut din garanția în discuție.

61 Reclamantele subliniază că, în ceea ce privește demonstrarea existenței unui avantaj care constituie unul dintre elementele unui ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, Comisia trebuie să demonstreze cel puțin că măsura examinată produce sau poate produce efecte asupra concurenței. Acestea afirmă că, deși analiza Comisiei poate fi prospectivă, aceasta nu poate fi în întregime ipotetică, ci, dimpotrivă, trebuie să permită să se definească un avantaj și să se asigure că acesta are efecte negative asupra concurenței.

62 Or, demonstrarea existenței avantajului în relațiile IFPEN cu furnizorii și cu clienții ar fi întemeiată pe ipoteze nesusținute de elemente de probă. În special, Comisia nu ar fi prezentat nicio mărturie a unui furnizor sau a unui client și nu ar fi demonstrat, *a fortiori*, caracterul obișnuit și sistematic al anticipării de către furnizori și clienți a imposibilității de a supune o IPIC unei proceduri de insolvență. În plus, în ceea ce privește relațiile dintre IFPEN și clienți, reclamantele subliniază caracterul confuz, chiar incomprehensibil, al anumitor fragmente din motivarea deciziei atacate.

63 Reclamantele concluzionează de aici că Comisia nu și-a respectat obligațiile în materie de investigare atunci când a raționat printr-o presupunere în loc să caute la furnizorii și la clienții IFPEN eventuale dovezi tangibile ale comportamentelor care le sunt imputate.

64 Ca răspuns la aceste argumente, Comisia arată mai întâi că, potrivit jurisprudenței, în special potrivit Hotărârii din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), nu trebuie să demonstreze efectele concrete sau reale ale măsurii pentru a dovedi existența ajutorului. Comisia afirmă în continuare că, în cazul schemelor de ajutor, poate, potrivit jurisprudenței, să se limiteze să studieze caracteristicile generale ale unei scheme pentru a verifica dacă aceasta cuprinde elemente de ajutor, fără a trebui să definească avantajul în fiecare caz particular. În sfârșit, aceasta susține că, în decizia atacată, a procedat la calcularea, iar nu la demonstrarea avantajului.

65 În al doilea rând, reclamantele contestă metoda aleasă de Comisie pentru a estima valoarea avantajului care a fost obținut de IFPEN prin garanția în discuție în relațiile sale cu furnizorii și cu clienții. În special, acestea susțin că serviciul de factoring și garanțiile de bună execuție și privind cele mai bune eforturi, pe care Comisia le-a ales ca indicatori comparativi, nu sunt relevante pentru efectuarea unei asemenea estimări.

66 În ceea ce privește, pe de o parte, relațiile dintre IFPEN și furnizori, reclamantele susțin în esență că, prin utilizarea serviciului de factoring pentru a stabili dacă furnizorii apreciază mai favorabil riscul de nerambursare al unei IPIC, și în mod specific al IFPEN înseși, Comisia nu ar fi respectat natura și funcționarea serviciilor de factoring, precum și motivele pentru care întreprinderile pot să le fi utilizat. Potrivit reclamantelor, concluziile prezentate în decizia atacată sunt contradictorii și, în plus, infirmate de date obiective, prezentate Comisiei de către autoritățile franceze în cadrul procedurii oficiale. În sfârșit, contrar constatărilor Comisiei în decizia atacată, prețurile practicate de furnizorii IFPEN ar fi crescut în perioada în cauză.

67 În ceea ce privește, pe de altă parte, relațiile dintre IFPEN și clienții săi, reclamantele arată în esență că garanția de bună execuție nu este utilizată în sectorul cercetării și că, în plus, aceasta implică o obligație de rezultat și, pentru acest motiv, nu poate fi comparată cu o garanție privind cele mai bune eforturi, care implică o obligație de mijloace. În plus, în cazul relațiilor sale contractuale, IFPEN ar fi ținut deja de o asemenea obligație de mijloace care ar fi plafonată prin contract și, prin urmare, nu ar trebui să integreze o primă suplimentară corespunzătoare unei garanții de stat în costurile care servesc drept bază pentru calcularea prețului prestațiilor sale față de clienții săi. În sfârșit, potrivit reclamantelor, raționamentul ales de Comisie o conduce în mod necesar la o concluzie, în mod vădit falsă, potrivit căreia, în cazul neexecutării unui contract încheiat de IFPEN cu unul dintre clienții săi, statul ar despăgubi clientul pentru această neexecutare chiar dacă nu era cauzată de insolvența IFPEN.

68 Comisia contestă argumentele reclamantelor invocând argumentele care reiau, în esență, observațiile prezentate în decizia atacată. În ședință, aceasta a insistat asupra faptului că recurgerea la raționamentul „în termeni de cost pentru acoperirea riscului echivalent” în vederea aprecierii valorii avantajului pe care IFPEN l-ar fi putut obține din garanția în discuție era justificată de dificultățile pe care ar fi trebuit să le depășească în executarea acestei estimări, dificultăți care decurg în special din lipsa de pe piață a unui serviciu comparabil cu o garanție împotriva riscului de insolvență care ar fi comercializată ca atare.

69 Înainte de a examina aceste argumente, este necesar să se amintească, mai întâi, că, pentru a califica drept ajutor de stat, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, o măsură luată în privința unei întreprinderi, este necesar să fie îndeplinite patru condiții. În primul rând, trebuie să fie vorba despre o intervenție a statului sau prin intermediul resurselor de stat. În al doilea rând, această intervenție trebuie să fie susceptibilă să afecteze schimburile dintre statele membre. În al treilea rând, trebuie să acorde un avantaj în beneficiul exclusiv al anumitor întreprinderi sau al anumitor sectoare de activitate. În al patrulea rând, aceasta trebuie să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența (a se vedea Hotărârea din 29 septembrie 2000, CETM/Comisia, T-55/99, EU:T:2000:223, punctul 39 și jurisprudența citată; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 23 martie 2006, Enirisorse, C-237/04, EU:C:2006:197, punctele 38 și 39 și jurisprudența citată).

70 Noțiunea de ajutor cuprinde nu numai prestații pozitive, ci și intervenții care, sub diverse forme, reduc sarcinile care grevează în mod normal bugetul unei întreprinderi și care, din acest motiv, fără să fie subvenții în sensul strict al termenului, au aceeași natură și efecte identice. Sunt astfel considerate ajutoare toate intervențiile statale care, sub orice formă, pot favoriza direct sau indirect întreprinderi sau care trebuie să fie considerate un avantaj economic pe care întreprinderea beneficiară nu l-ar fi putut obține în condiții de piață normale (a se vedea Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punctul 94 și jurisprudența citată).

71 În continuare, trebuie să se reamintească faptul că revine Comisiei să aducă proba existenței unui ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 septembrie 2007, Olympiaki Aeroporia Ypiresies/Comisia, T-68/03, EU:T:2007:253, punctul 34). În această privință, potrivit jurisprudenței, pentru a verifica dacă întreprinderea beneficiară primește un avantaj economic pe care nu l-ar fi obținut în condiții normale de piață, Comisia este obligată să facă o analiză completă a tuturor elementelor relevante ale operațiunii în litigiu și a contextului acesteia, inclusiv a situației întreprinderii beneficiare și a pieței relevante (Hotărârea din 6 martie 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale și Land Nordrhein-Westfalen/Comisia, T-228/99 și T-233/99, EU:T:2003:57, punctul 251, și Hotărârea din 3 martie 2010, Bundesverband deutscher Banken/Comisia, T-163/05, EU:T:2010:59, punctul 37).

72 În ceea ce privește administrarea probelor în sectorul ajutoarelor de stat, o jurisprudență constantă obligă Comisia să desfășoare procedura de investigare a măsurilor incriminate cu diligență și cu imparțialitate, pentru ca, la momentul adoptării deciziei finale privind existența și, dacă este cazul,

incompatibilitatea sau nelegalitatea ajutorului, să dispună de cele mai complete și mai fiabile elemente posibile în acest scop (a se vedea Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punctul 63 și jurisprudența citată).

73 În sfârșit, în ceea ce privește întinderea controlului jurisdicțional al deciziei atacate din perspectiva articolului 107 alineatul (1) TFUE, din jurisprudență rezultă că noțiunea de ajutor de stat, astfel cum este definită în această dispoziție, are caracter juridic și trebuie interpretată pe baza unor elemente obiective. Pentru acest motiv, instanța Uniunii, în principiu și ținând seama atât de elementele concrete ale litigiului cu care este sesizată, cât și de caracterul tehnic sau complex al aprecierilor efectuate de Comisie, trebuie să exercite un control deplin în ceea ce privește chestiunea dacă o măsură intră în domeniul de aplicare al articolului 107 alineatul (1) TFUE (a se vedea Hotărârea din 2 martie 2012, Țările de Jos/Comisia, T-29/10 și T-33/10, EU:T:2012:98, punctul 100 și jurisprudența citată).

74 Desigur, Curtea a decis de asemenea că, în cazul în care aprecierile Comisiei au caracter tehnic sau complex, controlul jurisdicțional este limitat în ceea ce privește problema dacă o măsură intră în domeniul de aplicare al articolului 107 alineatul (1) TFUE. Totuși, este de competența Tribunalului să stabilească dacă această situație se regăsește în speță (a se vedea Hotărârea din 2 martie 2012, Țările de Jos/Comisia, T-29/10 și T-33/10, EU:T:2012:98, punctul 101 și jurisprudența citată).

75 În această privință, deși Comisia se bucură de o largă putere de apreciere, a cărei exercitare presupune evaluări de ordin economic care trebuie efectuate în cadrul Uniunii, aceasta nu înseamnă că instanțele Uniunii trebuie să se abțină să controleze interpretarea dată de Comisie datelor de natură economică. Astfel, potrivit jurisprudenței Curții, instanțele Uniunii trebuie nu numai să verifice exactitatea materială a elementelor de probă invocate, fiabilitatea și coerența acestora, ci și să controleze dacă aceste elemente de probă constituie ansamblul datelor pertinente care trebuie luate în considerare pentru aprecierea unei situații complexe și dacă sunt de natură să susțină concluziile deduse (a se vedea Hotărârea din 2 martie 2012, Țările de Jos/Comisia, T-29/10 și T-33/10, EU:T:2012:98, punctul 102 și jurisprudența citată).

76 Decizia atacată trebuie analizată în lumina acestor principii.

77 Argumentele reclamantelor vizează analiza prezentată de Comisie în secțiunea 7.1.4 a deciziei atacate, intitulată „Existența unui avantaj selectiv pentru grupul [IFPEN]”, în care Comisia a examinat, pe de o parte, problema eventualelor avantaje create ca urmare a garanției în discuție chiar pentru IFPEN și, pe de altă parte, problema posibilului transfer al acestor eventuale avantaje către societățile sale filiale [considerentul (192) al deciziei atacate].

78 În ceea ce privește avantajul selectiv pe care IFPEN l-a obținut din garanția în discuție pentru ea însăși, în considerentele (193) și (194) ale deciziei atacate, Comisia a prezentat de la bun început abordarea pe care avea să o urmeze pentru a dovedi existența acestuia. Comisia a subliniat în special că, în decizia de deschidere a procedurii oficiale, indicase că IFPEN ar putea obține un avantaj din statutul său de IPIC, în special datorită unor condiții de finanțare mai favorabile pe piețele de capital. Cu toate acestea, din moment ce, „în cazul falimentului IFPEN, garanția implicită și nelimitată a statului inerentă statutului său de IPIC ar viza toate creanțele sale, cu alte cuvinte, nu numai creanțele financiare pe care le putea avea față de creditori instituționali, ci și […] comerciale sau de altă natură, în speță creanțe deținute de furnizori (ale căror facturi nu au fost achitate) sau de clienți (către care nu au fost prestate serviciile)”, existența avantajului obținut de IFPEN ca urmare a statutului de IPIC trebuia analizată atât în ceea ce privește relațiile sale cu instituțiile bancare și financiare, cât și relațiile sale cu furnizorii și cu clienții săi [considerentele (193) și (194) ale deciziei atacate].

79 În continuarea deciziei atacate, Comisia a observat, în primul rând, în ceea ce privește relațiile dintre IFPEN și instituțiile bancare și financiare, că, deși IFPEN nu face obiectul unei evaluări financiare de către o agenție de rating externă, finanțările care îi erau acordate făceau în mod necesar obiectul unei

evaluări a riscului de nerambursare de către creditori. Întrucât, potrivit Comisiei, IFPEN recurgea la piața creditelor pentru finanțarea datoriei sale, nu se poate exclude că aceasta beneficia de un avantaj economic legat de luarea în considerare, în evaluarea pieței financiare, a rolului jucat de stat de garant în ultimă instanță în ceea ce privește datoriile sale. Cu toate acestea, examinând condițiile împrumuturilor contractate de IFPEN, precum și ofertele de linii de credit propuse acestuia în perioada cuprinsă între transformarea sa în IPIC și sfârșitul anului 2010, Comisia a constatat că respectivele condiții corespundeau condițiilor de piață. În acest temei, a concluzionat că, în perioada cuprinsă între 2006 și 2010, IFPEN nu obținuse un avantaj economic real din statutul său de IPIC în relațiile sale cu instituțiile bancare și financiare. Cu toate acestea, Comisia nu a exclus posibilitatea ca un asemenea avantaj să se poată materializa în viitor [considerentele (195)-(200) ale deciziei atacate].

80 În al doilea rând, în ceea ce privește relațiile dintre IFPEN și furnizori, mai întâi, Comisia a considerat că exista un fenomen de reducere a prețurilor practicate de furnizorii unei IPIC care rezulta dintr-o evaluare mai favorabilă de către furnizorii respectivi a riscului de nerambursare de către această instituție, din moment ce aceștia știau că era protejată de riscul de lichidare judiciară. În continuare, Comisia a încercat să estimeze valoarea acestei reduceri a prețurilor pentru IFPEN prin intermediul unui indicator comparativ, și anume utilizarea serviciului de factoring. Alegerea serviciului de factoring a fost motivată de faptul că, potrivit Comisiei, în absența unei garanții de stat, un furnizor al IFPEN care ar dori să beneficieze de o garanție comparabilă (adică, să se protejeze în totalitate împotriva riscului de nerambursare față de cocontractantul său) ar putea apela la serviciile unei instituții de credit sau ale unei instituții specializate de asigurări sau ar putea chiar să utilizeze serviciile uneia dintre societățile de factoring care propun printre serviciile lor asumarea riscului de nerambursare. Comisia a verificat care era în mod normal remunerația serviciului de factoring și a utilizat prima globală maximă solicitată în mod obișnuit de societățile de factoring pentru a evalua valoarea avantajului pentru IFPEN. În sfârșit, efectuând, în acest temei, calculul valorii reducerii de preț care ar fi oferită IFPEN de către furnizorii săi, Comisia a concluzionat, în considerentul (214) al deciziei atacate, că, în perioada cuprinsă între transformarea sa în IPIC și anul 2009, această reducere a prețului nu putea depăși o sumă de aproximativ [*date confidențiale necomunicate*] de euro pe an. Comisia a calificat această reducere a prețurilor drept avantaj economic real de care a beneficiat IFPEN ca urmare a garanției de stat în discuție [considerentele (203)-(215) ale deciziei atacate].

81 În al treilea rând, în ceea ce privește relațiile dintre IPFEN și clienți, mai întâi, Comisia a arătat că, datorită garanției aduse de stat instituției IFPEN, clienții săi erau asigurați că aceasta din urmă nu se va afla niciodată într-o situație de lichidare judiciară și, prin urmare, va fi întotdeauna în măsură să își îndeplinească obligațiile contractuale sau, în cazul în care nu o va face, vor fi despăgubiți. Potrivit Comisiei, în absența unei garanții de stat acordate IFPEN, un client care ar dori să beneficieze de același nivel de protecție ar trebui să subscrie la un intermediar financiar o garanție de bună execuție pentru a asigura desfășurarea contractului încheiat cu IFPEN [considerentele (220) și (221) ale deciziei atacate]. În continuare, Comisia a considerat că costul unei asemenea garanții ar reprezenta un procent maxim de 5 % din cifra de afaceri generată de serviciul asigurat și a încercat să identifice printre activitățile IFPEN prestațiile care ar fi acoperite de garanția respectivă [considerentele (223)-(225) ale deciziei atacate]. În sfârșit, aceasta a concluzionat că, pe perioada cuprinsă între transformarea sa în IPIC și anul 2009, IFPEN a beneficiat de un avantaj economic real constând în neachitarea unei prime corespunzătoare unei garanții de bună execuție sau cel puțin privind cele mai bune eforturi, pe care a putut-o oferi clienților săi în ceea ce privește activitățile sale de cercetare, inclusiv filialelor sale Axens și Prosernat, în domeniul lor exclusiv. Comisia a prezentat calculul valorii estimate a acestui avantaj în tabelul nr. 5 al deciziei atacate [considerentele (216)-(237) ale deciziei atacate].

82 Având în vedere fragmentele din decizia atacată citate anterior, se impune constatarea că metoda aleasă de Comisie pentru a stabili existența pentru IFPEN a unui avantaj economic de care a beneficiat ca urmare a statutului său de IPIC consta în examinarea avantajului creat în relațiile dintre IFPEN și creditorii săi, în speță instituțiile bancare și financiare, și furnizorii și clienții. O asemenea metodă presupune examinarea influenței pe care garanția respectivă o exercită asupra acestor relații și

stabilirea comportamentului pe care acești creditori, care au dreptul de a invoca garanția în cazul neplății unei sume de bani sau al neexecutării unei alte prestații, îl pot adopta cunoscând această garanție.

83 Această metodă nu este eronată în drept.

84 Astfel, pe de o parte, o garanție este un angajament accesoriu care nu poate fi examinat făcând abstracție de obligația pe care se grefează. Prin natura sa, angajamentul statului care ia forma unei garanții nu poate fi considerat un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE în sine, ci doar în legătură cu obligația care îl susține. Decurge de aici că, așa cum însăși Comisia a recunoscut la ședință, o garanție de stat implicită și nelimitată inerentă statutului de IPIC nu poate fi calificată drept ajutor de stat doar în considerarea gratuității sale.

85 Pe de altă parte, particularitatea garanției care face obiectul deciziei atacate este că aceasta este inerentă statutului întreprinderii care este beneficiara acesteia. Prin urmare, ea nu este legată de o obligație în special, ci acoperă totalitatea obligațiilor acestei întreprinderi.

86 Ca urmare a acestei particularități, garanția care face obiectul deciziei atacate ar putea influența percepția pe care o au creditorii asupra întreprinderii care este beneficiara acesteia. Astfel, deși creditorii acestei întreprinderi nu au posibilitatea de a negocia condițiile garanției, aceștia pot ține seama de existența sa prin negocierea cu această întreprindere a condițiilor propriilor contracte.

87 În acest mod, avantajul, în sensul jurisprudenței citate la punctele 69-71 de mai sus, care decurge dintr-o garanție de stat inerentă statutului întreprinderii care este beneficiara acesteia se materializează în relația care leagă această întreprindere de creditorii săi, în speță instituțiile bancare și financiare, furnizorii și clienții. Acesta constă într-un tratament mai favorabil pe care acești creditori, care pot invoca garanția în cazul neplății unei sume de bani sau al neexecutării unei alte prestații, îl acordă întreprinderii beneficiare, reducând astfel sarcinile care grevează în mod normal conturile sale sau maximizând profiturile de care beneficiază.

88 În sfârșit, rezultă din jurisprudența citată la punctul 71 de mai sus că, pentru a putea concluziona în sensul existenței unui avantaj într-un anumit caz, este necesar și ca tratamentul mai favorabil pe care creditorii îl acordă întreprinderii beneficiare a garanției, precum și sarcinile și produsele acestei întreprinderi care sunt reduse sau majorate prin acest tratament să fie stabilite ținând seama de toate elementele relevante ale operațiunii în litigiu și de contextul acesteia, inclusiv de situația întreprinderii beneficiare și de piața relevantă.

89 Considerațiile de mai sus confirmă că Comisia nu a săvârșit nicio eroare de drept hotărând, în considerentele (193) și (194) ale deciziei atacate, să stabilească existența avantajului adus IFPEN prin garanția în discuție în ceea ce privește relațiile sale cu trei grupe de creditori: instituțiile bancare și financiare, furnizorii și clienții.

90 În schimb, modul în care Comisia a aplicat această metodă în speță prezintă deficiențe majore, în special în ceea ce privește definiția avantajului de care IFPEN a beneficiat, după cum se pretinde, în relațiile sale cu furnizorii și cu clienții.

91 Astfel, în ceea ce privește relațiile dintre IFPEN și instituțiile bancare și financiare, Comisia a definit avantajul de care ar putea beneficia IFPEN ca urmare a garanției în discuție în sensul că constă în condiții de finanțare mai favorabile de care IFPEN ar putea beneficia pe piețele financiare.

92 Această definiție a avantajului nu întâmpină nicio critică în măsura în care atât jurisprudența Curții, cât și Comunicarea privind garanțiile recunosc că, în prezența unei garanții de stat, inclusiv a unei garanții care decurge din statutul de întreprindere care nu este supusă procedurilor de insolvență de drept comun, creditorii precum instituțiile bancare și financiare pot acorda un tratament mai favorabil

întreprinderii beneficiare a acestei garanții, care să ia forma unor condiții de finanțare mai avantajoase. În acest sens, existența garanției de stat poate conduce la o reducere a sarcinilor care grevează în mod normal conturile întreprinderii beneficiare a garanției.

93 Este necesar să se amintească totuși că, în speță, Comisia a exclus în mod explicit existența unui asemenea avantaj, constatând, la încheierea examinării condițiilor privind împrumuturile contractate de IFPEN sau a ofertelor de împrumuturi făcute acesteia din urmă, înainte și după transformarea sa în IPIC, că, în perioada cuprinsă între această transformare și sfârșitul anului 2010, aceste condiții corespundeau condițiilor de piață [considerentul (199) al deciziei atacate].

94 Spre deosebire de ceea ce a constatat cu privire la relațiile dintre IFPEN și instituțiile bancare și financiare, în ceea ce privește relațiile dintre IFPEN și furnizorii și clienții săi, Comisia a concluzionat că garanția în discuție a generat în favoarea IFPEN un „avantaj economic real”. Această concluzie nu poate fi menținută în urma examinării. Astfel, după cum se va demonstra în continuare, ea se întemeiază pe un raționament pur ipotetic, care, în plus, este lipsit de claritate și de coerență, așa încât decizia atacată este afectată, în parte, de nemotivare.

95 În primul rând, în ceea ce privește relațiile dintre IFPEN și furnizori, din decizia atacată rezultă că Comisia a definit avantajul pe care IFPEN l-a putut obține din garanția de stat inerentă statutului său de IPIC ca o reducere a prețurilor acordată acestuia de furnizorii săi, cunoscând faptul că acest statut constituia o garanție de stat nelimitată împotriva riscului de nerambursare care decurge din insolvență.

96 Astfel, pe de o parte, reiese din considerentul (203) al deciziei atacate că, potrivit Comisiei, există un fenomen de „scădere[…] [a] prețurilor rezultată în urma evaluării mai favorabile de către cocontractanții săi a riscului de nerambursare al unei entități despre care știu că este protejată împotriva riscului de lichidare judiciară prin statutul său de instituție publică”.

97 Pe de altă parte, în considerentul (214) al deciziei atacate, Comisia a considerat că, „pentru exercitarea activităților sale economice, [IFPEN] a beneficiat de un avantaj economic real constând într-o reducere a prețurilor practicate de furnizorii săi și rezultând dintr-o evaluare mai favorabilă de către aceștia din urmă a riscului de nerambursare de către întreprindere”.

98 După cum arată în mod întemeiat IFPEN, rezultă din observațiile efectuate în considerentul (203) al deciziei atacate, precum și din definiția avantajului prezentată în considerentul (214) al deciziei menționate că, potrivit Comisiei, în general, în prezența unei garanții de stat nelimitate care decurge din imposibilitatea legală de a fi supus unei proceduri de insolvență de drept comun, furnizorii apreciază mai favorabil riscul de nerambursare al instituției care beneficiază de această garanție, că aceștia reflectă această apreciere mai favorabilă asupra prețurilor convenite pentru această instituție și că reducerea prețurilor astfel observată este în mod necesar imputabilă acestei evaluări mai favorabile.

99 Or, în decizia atacată, Comisia nu invocă niciun element care ar fi de natură să demonstreze temeinicia celor trei ipoteze care compun raționamentul său. În special, decizia atacată nu menționează niciun element care să demonstreze existența, pe piața relevantă sau în comerț în general, a unui fenomen de reducere a prețurilor acordată de furnizorii lor instituțiilor care beneficiază de o garanție de stat împotriva riscului de insolvență.

100 Elementele de fapt care figurează în decizia atacată contrazic de altfel ipotezele Comisiei. Astfel, reiese din considerentul (70) al deciziei atacate că o întreprindere care a participat la procedura administrativă ca terț interesat, și anume societatea UOP, care este un concurent al Axens, a declarat că „entității «[IFPEN]/Axens» i s-ar putea acorda condiții preferențiale față de concurenții săi”. Comisia adaugă că, „în acest sens, [întreprinderea respectivă] face referire la contractele semnate în comun de [IFPEN] și de Axens menționate în decizia de [deschidere a procedurii]” și a căror existență a fost confirmată de autoritățile franceze.

101 Cu toate acestea, în considerentul (248) al deciziei atacate, care figurează în partea din aceasta consacrată analizei avantajelor transferate filialelor de drept privat ale IFPEN, referindu-se la contractele co-semnate de IFPEN și de filialele sale, menționate în considerentul (70) al deciziei atacate, și precizând că era vorba despre contracte de furnizare de servicii de transport pentru deplasările profesionale ale personalului mai multor entități ale „grupului IFPEN”, Comisia arată că reducerile de prețuri pe care „grupul IFPEN” le-a putut obține în cadrul acestor contracte erau acordate ca urmare a unei achiziții în vrac. Astfel, presupunând că furnizorii au putut reduce prețul serviciilor lor prestate IFPEN și filialelor sale, elementele colectate de Comisie în cursul procedurii oficiale de investigare indicau că această reducere a prețurilor putea avea o altă explicație decât existența unei garanții de stat nelimitate în favoarea IFPEN.

102 În ceea ce privește, în sfârșit, în special situația IFPEN, niciun element din decizia atacată nu arată că Comisia a examinat sau că măcar a ridicat problema dacă percepția pe care furnizorii săi o aveau despre IFPEN ar fi putut fi influențată în vreun fel de transformarea acestei instituții în IPIC sau dacă furnizorii săi au aplicat un tratament mai favorabil IFPEN după transformarea acesteia în IPIC. Decizia atacată nu conține nici considerații care să permită să se constate că Comisia a urmărit să stabilească dacă furnizorii IFPEN aveau cunoștință de faptul că statutul său de IPIC ar putea fi interpretat ca o garanție de stat împotriva unui risc de insolvență.

103 În această privință, trebuie să se mai arate că autoritățile franceze au contestat în cadrul procedurii administrative, în special în scrisorile lor din 13 octombrie 2008 și din 25 noiembrie 2010, caracterul teoretic și conjunctural al raționamentului Comisiei referitor la pretinsa scădere a prețurilor rezultată în urma evaluării mai favorabile de către furnizorii săi a riscului de nerambursare al IFPEN. Autoritățile franceze au informat de asemenea Comisia că condițiile generale de cumpărare ale IFPEN nu au fost afectate de transformarea acesteia din urmă în IPIC și că durata medie a achitării datoriilor față de furnizori de către IFPEN rămânea în continuare sub cerințele dispozițiilor relevante ale Codului comercial francez. În sfârșit, acestea au afirmat că existența avantajului în relațiile IFPEN cu furnizorii ar fi exclusă ca urmare a obligației de organizare a unei proceduri de atribuire la care era supusă IFPEN.

104 Ca răspuns la aceste argumente, în considerentul (203) al deciziei atacate, Comisia a constatat că scăderea prețurilor care putea rezulta din organizarea unei proceduri de atribuire între furnizorii IFPEN trebuia să fie diferențiată de reducerea prețurilor rezultată din evaluarea mai favorabilă de către furnizori a riscului de nerambursare al acestei întreprinderi. În următorul considerent, Comisia a inițiat imediat evaluarea acestei scăderi a prețurilor, arătând următoarele:

„Pentru a estima reducerea de preț rezultată din evaluarea mai favorabilă a riscului de nerambursare a unei IPIC de către furnizorii săi, Comisia își propune să gândească în termeni de cost pentru acoperirea riscului echivalent. De fapt, în absența unei garanții de stat, un furnizor al instituției publice IFPEN care ar dori să beneficieze de o garanție comparabilă (adică să se protejeze în totalitate împotriva riscului de nerambursare față de cocontractantul său) ar putea apela la serviciile unei instituții de credit sau ale unei instituții specializate de asigurări. Această asumare a riscului de nerambursare este propusă în mod frecvent în special de societățile specializate în factoring.”

105 Observațiile prezentate în considerentele (203) și (204) ale deciziei atacate coroborate cu considerentul (214) al deciziei menționate evidențiază eroarea logică de care este afectat raționamentul Comisiei.

106 Reiese, astfel, din aceste considerații că în realitate Comisia nu a făcut decât să afirme existența unei reduceri de prețuri care s-ar fi datorat unei evaluări mai favorabile de către furnizori a riscului de nerambursare al IFPEN, fără a verifica temeinicia acestui principiu. În continuare, Comisia și-a asumat evaluarea amplorii acestei reduceri a prețurilor prin intermediul unui indicator care nu măsura însăși reducerea prețurilor, ci doar valoarea unei garanții pe care a considerat-o comparabilă cu cea de care beneficia IFPEN. Comisia a reținut această din urmă valoare, în considerentul (214) al deciziei atacate, ca avantaj real creat pentru IFPEN ca urmare a garanției în discuție. Așadar, în loc să demonstreze

existența unui avantaj pentru calcularea ulterioară a valorii acestuia, Comisia a adoptat un raționament pozitiv, deducând existența avantajului doar din faptul că a putut, utilizând comparația, să facă o estimare a acestuia.

107 De altfel, se impune constatarea că abordarea aleasă de Comisie pentru a stabili avantajul obținut de IFPEN din garanția în discuție în relațiile sale cu furnizorii diferă în mod considerabil de cea adoptată pentru a stabili avantajul în relațiile acestei instituții cu instituțiile bancare și financiare. Astfel, în cazul acestora din urmă, Comisia s-a angajat în analizarea efectelor reale ale garanției, examinând pe rând împrumuturile contractate de IFPEN, precum și ofertele de linii de credit care i-au fost propuse după transformarea sa în IPIC, și comparând condițiile lor cu condițiile privind împrumuturile contractate anterior acestei transformări. În schimb, în ceea ce privește relațiile cu furnizorii, s-a limitat să aplice un raționament pur ipotetic, omițând totodată să își verifice ipotezele printr-o examinare a pieței relevante.

108 Rezultă din considerațiile de mai sus că, în ceea ce privește existența unui avantaj pe care IFPEN l-a putut obține din garanția în discuție în relațiile sale cu furnizorii, Comisia nu a îndeplinit obligațiile privind sarcina probei, astfel cum a fost definită de jurisprudența citată la punctul 71 de mai sus. În special, Comisia nu a demonstrat că, în prezența unei garanții precum garanția în discuție, furnizorii întreprinderii beneficiare a acestei garanții puteau să îi acorde un tratament mai favorabil, mai ales prin reducerea prețurilor produselor lor sau ale serviciilor lor și exprimându-și în acest mod aprecierea mai favorabilă a riscului de nerambursare al întreprinderii respective. Prin urmare, Comisia a concluzionat în mod greșit, în considerentul (214) al deciziei atacate, că IFPEN a beneficiat de un avantaj economic real care constă într-o reducere a prețurilor practicate de furnizorii săi și care rezultă dintr-o evaluare mai favorabilă de către aceștia din urmă a riscului său de nerambursare.

109 În plus, având în vedere definiția însăși a avantajului pe care IFPEN l-a putut obține din garanția în discuție în relațiile sale cu furnizorii (a se vedea punctele 95-97 de mai sus), Comisia a săvârșit o eroare de drept atunci când, pentru a oferi o evaluare a acestui avantaj, a ales să recurgă la serviciul de factoring în temeiul unui raționament „în termeni de cost pentru acoperirea riscului echivalent”, în loc să examineze nivelurile prețurilor practicate de furnizori în privința IFPEN.

110 Din considerațiile de mai sus rezultă că nu este necesar să se examineze argumentele prin care reclamantele contestă caracterul relevant al utilizării serviciului de factoring pentru a estima valoarea avantajului obținut de IFPEN din garanția în discuție în relațiile sale cu furnizorii. Astfel, Comisia nu putea efectua evaluarea unui avantaj a cărui existență nu a fost demonstrată în niciun fel.

111 În al doilea rând, în ceea ce privește relațiile dintre IFPEN și clienți, din decizia atacată rezultă că Comisia a definit avantajul pe care IFPEN l-a putut obține din garanția de stat inerentă statutului său de IPIC ca fiind neplata unei prime corespunzătoare unei garanții de bună execuție sau cel puțin privind cele mai bune eforturi pe care a putut-o oferi clienților săi.

112 Această definiție se întemeiază pe o constatare susținută de o singură mărturie a UOP, potrivit căreia, în materie de transfer de tehnologii, cumpărătorii erau deosebit de sensibili la garanțiile pe care prestatorii lor erau în măsură să le ofere în termeni de acoperire a răspunderii contractuale, precum și extracontractuale [considerentul (216) al deciziei atacate]. Ca urmare a acestei constatări, și excluzând ca nerelevantă problema acoperirii prin garanția în discuție a răspunderii extracontractuale a IFPEN, în considerentele (220) și (221) ale deciziei atacate, Comisia a arătat următoarele:

„(220) […] având în vedere garanția adusă de stat [IFPEN], clienții acesteia sunt asigurați că instituția publică nu se va afla niciodată într-o situație de lichidare judiciară și că va fi întotdeauna în măsură să își îndeplinească obligațiile contractuale sau, în cazul în care nu o va face, că vor fi despăgubiți pentru această încălcare […]

(221) La fel ca raționamentul expus la considerentele 204 și următoarele în ceea ce privește relațiile cu furnizorii, Comisia consideră că, în absența unei garanții de stat, un client care ar dori să beneficieze de același nivel de protecție ar trebui să subscrie la un intermediar financiar (o instituție bancară sau o societate de asigurări, de exemplu) o garanție de bună execuție (în limba engleză «performance bond») pentru a asigura desfășurarea contractului încheiat cu [IFPEN]. Scopul acestei protecții ar fi acela de a garanta acelui client o compensație financiară în caz de prejudiciu cauzat de neexecutarea (integral sau parțial) a contractului."

113 În considerentele următoare, Comisia a efectuat estimarea costului unei garanții de bună execuție sau al unei garanții privind cele mai bune eforturi și a considerat că o astfel de garanție ar implica un procent maxim de 5 % din cifra de afaceri generată de serviciul asigurat [considerentele (223)-(225) ale deciziei atacate]. Aceasta a încercat de asemenea să stabilească, printre activitățile economice ale IFPEN, prestații care ar fi acoperite de „o astfel de garanție" [considerentele (226)-(235)]. În considerentul (236) al deciziei atacate, Comisia a constatat următoarele:

„[…] pentru desfășurarea activităților sale economice, [IFPEN] a beneficiat de un avantaj economic real constând în neachitarea unei prime corespunzătoare unei garanții de bună execuție [sau], cel puțin, privind cele mai bune eforturi, pe care a putut-o oferi clienților săi în ceea ce privește activitățile sale de cercetare, inclusiv filialelor sale Axens și Prosernat, în domeniul lor exclusiv. Fără a fi neapărat în măsură să cuantifice valoarea exactă a acestui avantaj, având în vedere specificitatea riscului acoperit, Comisia consideră că, în orice caz, aceasta nu poate depăși, pentru fiecare serviciu, an de an, sumele prezentate în Tabelul 5 de la acest considerent […]"

114 În această privință, așa cum arată reclamantele, raționamentul aplicat de Comisie pentru a defini avantajul de care a beneficiat IFPEN în relațiile sale cu clienții presupune că, în condițiile normale de piață, clienții institutelor de cercetare precum IFPEN recurg la garanții de bună execuție sau la garanții privind cele mai bune eforturi pentru a se proteja împotriva riscului de insolvență al cocontractantului lor și că, în prezența unei garanții precum cea de care beneficiază IFPEN, clienții acesteia din urmă nu mai trebuie să subscrie o asemenea garanție sau nu îi mai solicită să furnizeze o astfel de garanție. Raționamentul Comisiei implică de asemenea că renunțarea de către clienții IFPEN la garanția de bună execuție sau cel puțin privind cele mai bune eforturi este imputabilă în mod necesar existenței garanției de stat care are legătură cu statutul său de IPIC.

115 Cu toate acestea, la fel ca observațiile sale referitoare la avantajul în relațiile cu furnizorii (a se vedea punctul 99 de mai sus), Comisia nu furnizează niciun element de probă de natură să demonstreze caracterul fondat sau fie și doar probabil al ipotezelor care compun raționamentul său. Mai precis, decizia atacată nu menționează niciun element de probă care să poată confirma că clienții institutelor de cercetare anticipează riscul de insolvență al cocontractantului lor prin utilizarea unei garanții de bună execuție sau a unei garanții privind cele mai bune eforturi. În plus, Comisia nu invocă niciun element obiectiv care ar putea confirma că, în prezența unei garanții precum garanția asociată statutului de IPIC, clienții unei asemenea instituții au tendința de a nu impune garanții de bună execuție sau garanții privind cele mai bune eforturi acestei întreprinderi sau de a nu le încheia cu un asigurător. În sfârșit, niciun element din motivarea deciziei atacate nu arată că Comisia a urmărit să stabilească dacă percepția IFPEN de către clienții săi a putut fi influențată de transformarea sa în IPIC sau dacă acești clienți interpretau noul statut al IFPEN ca o garanție a statului împotriva riscului de insolvență.

116 Observațiile Comisiei referitoare la avantajul pretins obținut de IFPEN din garanția inerentă statutului său de IPIC în relațiile cu clienții, precum și definiția acestui avantaj formulată în considerentul (236) al deciziei atacate prezintă deficiențe chiar mai grave. Pe de o parte, acestea nu permit să se înțeleagă care ar fi tratamentul mai favorabil pe care clienții IFPEN, în calitate de creditori, ar putea să îl adopte în privința sa în prezența garanției respective. Pe de altă parte, confuze și lipsite de coerență, ele exprimă îndoieli în ceea ce privește stabilirea beneficiarului acestei garanții.

117 Astfel, *primo*, din considerațiile prezentate la punctele 86-89 de mai sus reiese că, în cazul unor garanții precum garanția în discuție, avantajul economic pentru întreprinderea beneficiară se materializează în special în relația care o leagă de creditorii săi, în speță clienții săi, și constă într-un tratament mai favorabil pe care acești creditori, care pot invoca această garanție în cazul neexecutării unei prestații, l-ar acorda întreprinderii respective, reducându-i astfel sarcinile sau maximizându-i profiturile.

118 În plus, așa cum s-a subliniat la punctele 82 și 89 de mai sus, tocmai stabilirea acestui tratament mai favorabil este susținută de metodologia aleasă de Comisie în decizia atacată pentru a stabili avantajul obținut de IFPEN din garanția în discuție.

119 Or, considerentul (236) al deciziei atacate indică doar că, datorită garanției în discuție, IFPEN a putut oferi clienților săi „neachitarea unei prime corespunzătoare unei garanții de bună execuție [sau] cel puțin privind cele mai bune eforturi”, fără a preciza cum ar fi putut influența această neachitare a primei relația dintre IFPEN și clienții săi. În special, Comisia nu precizează dacă, în prezența acestei garanții, clienții ar fi mai atrași către această instituție decât către alte institute de cercetare sau dacă ar fi pregătiți să plătească prețuri mai ridicate pentru serviciile IFPEN pentru a-și exprima astfel aprecierea mai favorabilă a riscului său de nerambursare. Prin urmare, Comisia omite să definească avantajul pe care IFPEN l-a putut obține din garanția în discuție în relațiile cu clienții.

120 *Secundo*, Tribunalul nu poate decât să împărtășească perplexitatea IFPEN, care subliniază în cererea introductivă caracterul deosebit de confuz al raționamentului referitor la definiția avantajului de care se pretinde că a beneficiat ca urmare a garanției în cauză în ceea ce privește relațiile sale cu clienții. Astfel, este dificil să se înțeleagă cine, potrivit Comisiei – clienții IFPEN sau IFPEN însăși –, ar subscrie o garanție de bună execuție și cine ar beneficia în final de reducerea sarcinilor rezultate din neplata primei corespunzătoare garanției respective.

121 În această privință, trebuie arătat că, în considerentul (221) al deciziei atacate, reprodus la punctul 112 de mai sus, Comisia afirmă că „un client care ar dori să beneficieze de același nivel de protecție ar trebui să subscrie la un intermediar financiar […] o garanție de bună execuție […]”, ceea ce lasă să se înțeleagă că clienții IFPEN sau concurenții săi trebuie să subscrie asigurarea de bună execuție și să plătească prima corespunzătoare.

122 În schimb, alte fragmente din decizia atacată lasă să se înțeleagă că IFPEN ar trebui să plătească prima pentru garanția de bună execuție. De exemplu, în considerentul (236) al deciziei atacate, reprodus la punctul 113 de mai sus, Comisia a arătat că „[IFPEN] a beneficiat de un avantaj economic real constând în neachitarea unei prime corespunzătoare unei garanții de bună execuție [sau] cel puțin privind cele mai bune eforturi, pe care a putut-o oferi clienților săi”. De asemenea, în considerentul (246), care figurează în partea referitoare la transferul avantajelor create pentru IFPEN către filialele sale de drept privat, Comisia a subliniat că „examinarea conturilor [IFPEN] ar dovedi că prima corespunzătoare unei garanții de bună execuție sau cel puțin, tuturor eforturilor depuse, care nu a fost plătită statului nu a putut fi tarifată de IFPEN în remunerația bazată pe costuri, solicitată filialelor sale pentru serviciile prestate acestora”.

123 Este necesar să se interpreteze aceste fragmente în sensul că, potrivit Comisiei, într-o situație normală de piață, clienții institutelor de cercetare subscriu asigurări de bună execuție sau privind cele mai bune eforturi împotriva riscului de neexecutare a contractului, inclusiv pentru motive legate de insolvența cocontractantului lor. Cu toate acestea, în cazul în care aceștia decid să devină clienți ai IFPEN, nu mai trebuie să subscrie o asemenea asigurare întrucât IFPEN le poate oferi o garanție de stat care poate fi mobilizată în cazul unei neexecutări a unui contract ca urmare a insolvenței. Din moment ce IFPEN obține garanția cu titlu gratuit, o poate oferi tot cu titlu gratuit clienților săi.

124 Deși interpretarea deciziei atacate propusă la punctul 123 de mai sus permite să se coroboreze considerentele (221) și (236), aceasta are limite. Astfel, pe de o parte, în cazul în care trebuie să se admită că sarcina primei corespunzătoarei garanției de bună execuție revine în mod normal clienților IFPEN, garanția de stat de care beneficiază IFPEN trebuie să fie interpretată mai degrabă în sensul că acordă un avantaj clienților respectivi. Astfel, așa cum au subliniat reclamantele în mod întemeiat la ședință, într-o asemenea situație, garanția de care beneficiază IFPEN înlătură pentru clienții săi obligația primei corespunzătoare garanției de bună execuție pe care ar trebui să o plătească în mod normal în lipsa acestei prime garanții. Pe de altă parte, această interpretare nu permite să se clarifice sensul considerentului (246) al deciziei atacate, din care reiese că IFPEN ar trebui să plătească statului prima pentru garanția de bună execuție.

125 Răspunzând la îndoielile exprimate de IFPEN, Comisia a afirmat în memoriul în apărare că utilizarea garanției de bună execuție se înscria în cadrul unei măsuri indirecte cu privire la prețul garanției implicite și nelimitate de care beneficia IFPEN. În cadrul acestui exercițiu, ar fi irelevant dacă garanția de bună execuție este subscrisă de vânzător sau de clientul său, elementul relevant fiind prețul garanției de bună execuție. În general, această garanție ar fi subscrisă de client și exemplul ar fi cel reținut în decizia atacată.

126 Aceste explicații, care pot fi examinate numai sub rezerva jurisprudenței constante potrivit căreia o decizie trebuie să fie suficientă prin ea însăși, iar motivarea sa nu poate rezulta din explicațiile scrise sau orale date ulterior, în timp ce decizia în discuție face deja obiectul unei acțiuni în fața instanței Uniunii (a se vedea Hotărârea din 15 iunie 2005, Corsica Ferries France/Comisia, T-349/03, EU:T:2005:221, punctul 287 și jurisprudența citată), nu sunt suficiente pentru a clarifica motivarea deciziei atacate, al cărei caracter confuz a fost subliniat de IFPEN.

127 Astfel, în cazul în care, așa cum afirmă Comisia, ar fi irelevant să se stabilească cui îi revenea sarcina primei corespunzătoare garanției de bună execuție, întrucât ceea ce ar fi important în demonstrația sa ar fi prețul acestei garanții de bună execuție, ar trebui să se considere că ceea ce Comisia a urmărit să stabilească în partea din decizia atacată referitoare la relațiile dintre IFPEN și clienții săi era cuantumul primei care ar putea fi solicitată IFPEN pe piață pentru o garanție asemănătoare garanției care are legătură cu statutul său de IPIC. Neplata acestei prime ar constitui avantajul de care IFPEN a beneficiat în relațiile sale cu clienții săi.

128 Interpretată în acest sens, motivarea referitoare la avantajul în relațiile cu clienții ar fi incompatibilă cu metodologia aleasă de Comisie pentru a stabili existența avantajului pentru IFPEN, prezentată la punctul 82 de mai sus. Astfel, abordarea invocată de Comisie în memoriul în apărare nu implică stabilirea comportamentului mai favorabil pe care clienții IFPEN, în calitate de creditori ai săi, l-ar putea adopta în privința sa în prezența garanției în discuție. Această abordare se plasează în acest mod complet în opoziție cu abordările adoptate pentru a stabili avantajul rezultat din garanția în discuție pentru IFPEN în relațiile cu instituțiile bancare și financiare și cu furnizorii. Pentru a aminti, în ceea ce privește instituțiile bancare și financiare, Comisia a examinat condițiile împrumuturilor pe care le-au acordat sau le-au propus IFPEN. Procedând astfel, Comisia a verificat dacă garanția în discuție a exercitat o influență reală asupra comportamentului acestor instituții în privința IFPEN. În ceea ce privește furnizorii, Comisia a stabilit într-o primă etapă comportamentul mai favorabil pe care aceștia l-ar putea adopta în privința IFPEN în prezența garanției în discuție. Aceasta a considerat în mod eronat (a se vedea punctul 106 de mai sus) că comportamentul menționat ar consta într-o reducere a prețului produselor și serviciilor furnizate IFPEN. Într-o a doua etapă, Comisia a încercat să calculeze valoarea acestei reduceri a prețurilor utilizând serviciul de factoring.

129 Interpretată în sensul indicat la punctul 127 de mai sus, motivarea referitoare la avantajul în relațiile cu clienții ar fi de asemenea eronată în drept. Astfel, interpretarea pe care Comisia o invocă în memoriul în apărare se rezumă la o constatare apriorică potrivit căreia garanția în discuție constituie în mod necesar un ajutor de stat doar prin prisma gratuității sale și, prin urmare, nu este necesar să se examineze influența acestei garanții asupra relației care o susține, în speță relația dintre IFPEN și un

grup al creditorilor săi constituit din clienți. Or, după cum s-a arătat la punctul 84 de mai sus, o asemenea constatare nu este conformă cu însăși natura unei garanții, care, ca angajament accesoriu, nu poate fi examinată făcând abstracție de obligația pe care se grefează. Pe de altă parte, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, articolul 107 alineatul (1) TFUE definește intervențiile statului în funcție de efectele lor. Prin urmare, nu forma unei măsuri a statului, cauzele sau obiectivele sale, ci efectul pe care îl produce determină calificarea sa drept ajutor de stat în sensul acestei dispoziții (a se vedea Hotărârea din 19 martie 2013, Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții, C-399/10 P și C-401/10 P, EU:C:2013:175, punctul 102 și jurisprudența citată). În consecință, pentru a putea califica o măsură a statului drept ajutor de stat în sensul acestei dispoziții, revine Comisiei sarcina de a examina efectele pe care această măsură le poate produce, în speță influența sa asupra relațiilor dintre IFPEN și clienții săi. Or, prin argumentele dezvoltate în memoriul în apărare, Comisia urmărește să evite complet necesitatea de a examina efectele, fie și potențiale, ale garanției în discuție.

130 Din considerațiile de mai sus rezultă că, pe lângă lipsa subliniată la punctul 115 de mai sus, motivarea prezentată de Comisie în decizia atacată în ceea ce privește existența avantajului pe care IFPEN l-a putut obține din garanția de stat inerentă statutului său de IPIC în ceea ce privește relațiile sale cu clienții este obscură și incoerentă. O asemenea motivare nu răspunde standardului impus de articolul 296 TFUE. Astfel, pentru a fi conformă cu această dispoziție, motivarea trebuie, pe de o parte, să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de justificările măsurii luate, iar instanței competente să își exercite controlul (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 2008, TV2/Danmark și alții/Comisia, T-309/04, T-317/04, T-329/04 și T-336/04, EU:T:2008:457, punctul 178 și jurisprudența citată) și, pe de altă parte, să fie logică și în special să nu prezinte contradicții interne care să împiedice înțelegerea adecvată a motivelor care au stat la baza adoptării acestui act (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iulie 2008, Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, EU:C:2008:392, punctul 169, și Hotărârea din 29 septembrie 2011, Elf Aquitaine/Comisia, C-521/09 P, EU:C:2011:620, punctul 151).

131 În consecință, trebuie constatat că, în ceea ce privește demonstrarea existenței unui avantaj economic care decurge din garanția în discuție pentru IFPEN în relațiile sale cu clienții, Comisia nu și-a îndeplinit obligațiile privind sarcina probei, astfel cum a fost definită prin jurisprudența citată la punctul 71 de mai sus și nici obligația de motivare, astfel cum a fost interpretată de jurisprudența citată la punctul 130 de mai sus. Prin urmare, Comisia a concluzionat în mod greșit, în considerentul (236) al deciziei atacate, că, datorită garanției în discuție, IFPEN a beneficiat de un avantaj economic real constând în neachitarea unei prime corespunzătoare unei garanții de bună execuție sau cel puțin privind cele mai bune eforturi, pe care a putut-o oferi clienților săi în ceea ce privește activitățile sale de cercetare, inclusiv filialelor sale Axens și Prosernat, în domeniul lor exclusiv.

132 Rezultă că nu este necesar să se examineze argumentele prin care reclamantele contestă caracterul relevant al utilizării garanțiilor de bună execuție sau a garanțiilor privind cele mai bune eforturi pentru a estima valoarea avantajului obținut de IFPEN din garanția în discuție în relațiile sale cu clienții.

133 Argumentele invocate de Comisie în memoriile sale în fața Tribunalului, dezvoltate în ședință, nu sunt de natură să răstoarne concluziile formulate la punctele 108 și 131 de mai sus.

134 În primul rând, Comisia afirmă că, potrivit punctului 99 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), pentru a dovedi existența avantajului obținut printr-o garanție de stat inerentă statutului de IPIC, nu trebuie să demonstreze efectele reale produse de această garanție. Întrucât, în conformitate cu hotărârea citată, existența acestui avantaj poate fi prezumată, ar fi suficient ca ea să stabilească existența garanției de stat pentru ca existența avantajului să fie stabilită.

135 În plus, întemeindu-se în special pe Hotărârea din 14 februarie 1990, Franța/Comisia (C-301/87, EU:C:1990:67), și pe Hotărârea din 8 decembrie 2011, France Télécom/Comisia (C-81/10 P, EU:C:2011:811), Comisia afirmă că, pentru a demonstra existența unui ajutor de stat, este suficient ca măsura să poată conferi un avantaj beneficiarului, fără să fie necesar să verifice realitatea sau amploarea avantajului. Adaugă că, în cazul în care situația ar fi diferită, statele membre care nu notifică ajutoarele ar fi avantajate în raport cu cele care le notifică.

136 Aceste argumente nu pot fi primite. Astfel, este necesar să se arate că posibilitatea de a recurge la o prezumție ca modalitate de probă depinde de plauzibilitatea ipotezelor pe care este întemeiată aceasta. Astfel, în Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), Curtea a statuat că o persoană creditată care a luat un împrumut garantat de autoritățile publice ale unui stat membru obține în mod normal un avantaj, în măsura în care costul financiar pe care îl suportă este inferior celui pe care l-ar fi suportat dacă urma să obțină aceeași finanțare și aceeași garanție la prețurile pieței (Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punctul 96). Curtea a reamintit de asemenea că Comunicarea cu privire la garanții prevedea în mod expres, la punctele 1.2, 2.1 și 2.2, că o garanție de stat nelimitată în favoarea unei întreprinderi a cărei formă de organizare juridică excludea falimentul sau alte proceduri de insolvență procura un avantaj imediat acestei întreprinderi și constituia un ajutor de stat, în măsura în care era acordată fără ca beneficiarul acesteia să plătească prima corespunzătoare suportării riscului de către stat și permitea de asemenea „să obțină condiții financiare mai bune pentru un împrumut decât cele care exist[au] în mod normal pe piețele financiare” (Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punctul 97). În lumina acestor constatări, Curtea a statuat că exista o prezumție simplă potrivit căreia acordarea unei garanții de stat implicite și nelimitate în favoarea unei întreprinderi care nu era supusă procedurilor de drept comun în materie de redresare și de lichidare avea drept consecință o îmbunătățire a poziției sale financiare printr-o reducere a sarcinilor care grevau în mod normal bugetul său (Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punctul 98).

137 În consecință, prezumția stabilită în Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), se întemeiază pe dubla premisă, a cărei plauzibilitate este admisă de către Curte, potrivit căreia, pe de o parte, existența unei garanții din partea autorităților publice ale unui stat membru are o influență favorabilă asupra aprecierii de către creditori a riscului de nerambursare al beneficiarului acestei garanții și, pe de altă parte, această influență favorabilă se exprimă prin diminuarea costului creditului.

138 În speță, în ceea ce privește relația dintre IFPEN și furnizorii săi, Comisia susține că influența favorabilă a existenței unei garanții din partea autorităților publice ale unui stat membru asupra aprecierii de către creditori a riscului de nerambursare al beneficiarului acestei garanții se exprimă printr-o reducere a prețurilor pe care furnizorii săi o acordă beneficiarului respectiv.

139 Or, plauzibilitatea unei asemenea ipoteze nu se impune ca atare. Astfel, în comerț, atunci când o reducere a prețurilor decurge din relația dintre un furnizor și un client, aceasta este legată de o pluralitate de factori, în special volumul comenzilor adresate de client (a se vedea punctele 100 și 101 de mai sus), termenele de plată care îi sunt acordate de furnizor sau vechimea raporturilor contractuale.

140 În consecință, în lipsa unei explicații suplimentare a Comisiei în această privință în decizia atacată, Tribunalul nu poate decât să constate că lipsa de plauzibilitate a acestei ipoteze se opune să se poată considera că garanția în discuție este susceptibilă să confere IFPEN un avantaj economic care să ia forma unui reduceri a prețurilor acordate IFPEN de furnizorii săi sau că demonstrarea existenței acestei garanții ar fi suficientă pentru Comisie pentru a demonstra existența unui astfel de avantaj.

141 Pe de altă parte, în ceea ce privește relația dintre IFPEN și clienții săi, trebuie arătat că, întrucât Comisia nu a definit în decizia atacată avantajul care ar decurge pentru IFPEN din existența garanției, prezumția de care intenționează să se prevaleze este, în această privință, lipsită de obiect.

142 În orice caz, Comisia nu se poate prevala de prezumția simplă prevăzută de Curte la punctele 98 și 99 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), pentru a stabili existența avantajului în relațiile dintre, pe de o parte, IFPEN și, pe de altă parte, furnizori și clienți, în măsura în care această prezumție permite numai să se stabilească existența unui avantaj care ia forma unor condiții de credit mai favorabile.

143 Astfel, prezumția prevăzută la punctele 98 și 99 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), trebuie să fie mai întâi replasată în contextul circumstanțelor de fapt și al motivării Deciziei La Poste. În continuare, aceasta nu poate fi interpretată făcând abstracție de considerațiile Curții care precedă punctele 98 și 99, în special cele prezentate la punctele 96 și 97 din hotărârea menționată. În sfârșit, considerațiile prezentate la punctele 102-108 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), în care Curtea răspunde la argumentele Republicii Franceze, confirmă de asemenea limitarea întinderii prezumției respective.

144 *Primo*, în ceea ce privește contextul factual și motivarea Deciziei La Poste, este necesar să se amintească în special că, potrivit Comisiei, avantajul selectiv de care beneficia La Poste datorită garanției de stat implicite și nelimitate, inerentă statutului său de IPIC, era constituit din condiții de creditare mai favorabile decât obținuse pe piață. Această concluzie a Comisiei se întemeia pe o constatare potrivit căreia condițiile de creditare sunt stabilite în special în temeiul evaluării financiare. Or, reieșea dintr-un anumit număr de analize și de metodologii ale agențiilor de rating că garanția în cauză, ca element esențial al susținerii statului în favoarea La Poste, influența pozitiv ratingul său financiar și, prin urmare, condițiile de creditare pe care le putea obține [considerentele (256)-(300) ale Deciziei La Poste și Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217, punctul 18)].

145 Prin urmare, se impune constatarea că, spre deosebire de decizia atacată, în Decizia La Poste, Comisia a examinat existența unui avantaj selectiv numai în ceea ce privește relațiile beneficiarului cu instituțiile bancare și financiare și nu a urmărit să verifice dacă un asemenea avantaj exista și în ceea ce privește relațiile cu alți creditori, în special furnizorii și clienții.

146 Trebuie subliniat, în plus, caracterul empiric al examinării existenței unui avantaj selectiv pentru La Poste. Astfel, concluziile Comisiei referitoare la existența acestui avantaj se întemeiază pe o observare a comportamentului actorilor de pe piața de creditare care a determinat Comisia să constate existența unei legături de cauzalitate între, pe de o parte, garanția de stat inerentă statutului de IPIC al La Poste și, pe de altă parte, reacția instituțiilor bancare și financiare la evaluările furnizate de agențiile de rating, care s-a exprimat prin acordarea unor condiții de creditare mai favorabile întreprinderii La Poste. Așa cum reiese din cuprinsul punctelor 99-107 și 115-129 de mai sus, o asemenea examinare empirică lipsește în mod vădit în decizia atacată în ceea ce privește relațiile IFPEN cu furnizorii și cu clienții.

147 Desigur, Curtea a considerat, la punctele 106 și 107 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), că examinarea metodologiilor agențiilor de rating avea numai o valoare confirmativă. Cu toate acestea, trebuie subliniat că examinarea acestor metodologii are un caracter suplimentar în raport cu demonstrarea, efectuată prin intermediul unei prezumții, a existenței unui avantaj definit în mod corect în prealabil. Or, în speță, însăși definiția avantajului de care a beneficiat IFPEN, după cum se pretinde, în relațiile sale cu furnizorii și cu clienții este cea care ridică probleme, în măsura în care, deși prezentă, se întemeiază pe un raționament incoerent și pur ipotetic. În schimb, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 91 și 92 de mai sus, definiția avantajului creat pentru IFPEN în relațiile sale cu instituțiile bancare și financiare nu este criticată în niciun fel.

148 *Secundo*, în ceea ce privește punctele 96 și 97 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), care precedă în mod direct punctele în care Curtea a formulat prezumția existenței unui avantaj selectiv, trebuie să se arate că acestea conțin trimiteri, pe de o parte, la Hotărârea din 8 decembrie 2011, Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), și, pe de altă parte, la punctele 1.2, 2.1 și 2.2 din Comunicarea privind garanțiile.

149 În Hotărârea din 8 decembrie 2011, Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), pronunțată cu privire la o trimitere preliminară formulată de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos, Țările de Jos), Curtea a considerat în esență că instanțele naționale erau competente să anuleze, în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE, o garanție publică într-o situație în care un ajutor ilegal a fost pus în aplicare prin intermediul acestei garanții, care fusese acordată de o autoritate publică în scopul de a acoperi un împrumut acordat de o societate financiară unei întreprinderi care nu ar fi putut să obțină o astfel de finanțare în condiții normale de piață.

150 Trebuie să se arate că, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 8 decembrie 2011, Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), calificarea garanției furnizate de autoritatea publică în cauză ca ajutor de stat în favoarea persoanei creditate nu ridica îndoieli, din moment ce era cert că, în momentul constituirii sale, persoana creditată se afla deja în situație de dificultate, care, fără această garanție, nu i-ar fi permis să obțină o finanțare pe piețele de capital (Hotărârea din 8 decembrie 2011, Residex Capital IV, C-275/10, EU:C:2011:814, punctele 39-42).

151 Acesta este contextul în care trebuie să se plaseze constatarea Curții efectuată la punctul 39 din Hotărârea din 8 decembrie 2011, Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), potrivit căreia, „în cazul în care împrumutul acordat unei persoane creditate de o instituție de credit este garantat de autoritățile publice ale unui stat membru, persoana creditată obține în mod normal un avantaj financiar și beneficiază astfel de un ajutor în sensul articolului [107] alineatul (1) [TFUE], în măsura în care costul financiar pe care îl suportă este inferior celui pe care l-ar fi suportat dacă urma să obțină aceeași finanțare și aceeași garanție la prețul pieței”, la care face trimitere Curtea la punctul 96 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217).

152 În consecință, trimiterea la Hotărârea din 8 decembrie 2011, Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814), efectuată la punctul 96 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), limitează aplicarea prezumției stabilite în Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), la relațiile dintre întreprinderea care beneficiază de o garanție de stat, cum este o IPIC, și creditorii care îi furnizează împrumuturi, în special instituțiile bancare și financiare, și la un avantaj care ia forma unor condiții de finanțare mai favorabile.

153 Aceeași concluzie se impune în ceea ce privește trimiterea efectuată de Curte la Comunicarea privind garanțiile.

154 Potrivit punctului 1.2 din Comunicarea privind garanțiile:

„În general, garanțiile sunt colaterale unui împrumut sau unei alte forme de obligație financiară pe care urmează să o obțină o persoană de la un creditor; acestea pot fi acordate ca garanții individuale sau în cadrul unor sisteme de garanții.

Cu toate acestea, pot exista forme variate de garanții, în funcție de temeiul juridic al acestora, de tipul tranzacției, durata garanției etc. Lista nu este exhaustivă, însă pot fi identificate următoarele tipuri de garanții:

[…]

— garanții nelimitate, spre deosebire de garanțiile limitate ca valoare și/sau durată: de asemenea, Comisia consideră drept ajutor sub formă de garanție condițiile de finanțare mai avantajoase obținute de întreprinderi a căror formă de organizare juridică exclude falimentul sau alte proceduri de insolvabilitate sau prevede o garanție de stat explicită ori acoperirea de către stat a pierderilor. Același lucru este valabil în ceea ce privește achiziția de către stat a unei participații într-o întreprindere, dacă se acceptă răspunderea nelimitată în loc de răspunderea limitată obișnuită,

[…]”

155 Potrivit punctului 2.2 din Comunicarea privind garanțiile, care privește ajutorul pentru persoana creditată:

„De regulă, beneficiarul ajutorului este persoana creditată. Așa cum se prevede la punctul 2.1, ar trebui ca, în mod normal, suportarea riscului să fie remunerată printr-o primă corespunzătoare. Atunci când nu este necesar ca persoana creditată să plătească prima sau plătește o primă redusă, aceasta obține un avantaj. În comparație cu situația în care nu există garanție, garanția de stat permite persoanei creditate să obțină condiții financiare mai bune pentru un împrumut decât cele care există, în mod normal, pe piețele financiare. De obicei, având avantajul unei garanții de stat, persoana creditată poate obține rate mai mici și/sau poate oferi un nivel mai redus de securitate. În unele cazuri, fără o garanție din partea statului, persoana creditată nu ar putea găsi o instituție financiară care să vrea să acorde împrumuturi în orice condiții. […]”

156 Se impune constatarea că cele două puncte din Comunicarea privind garanțiile alese de Curte drept temei al prezumției privind existența unui avantaj selectiv, stabilită la punctele 98 și 99 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), se referă la avantajul sub forma unor condiții de creditare mai avantajoase, precum o rată a împrumuturilor mai mică sau cerințe mai puțin stricte în ceea ce privește garanțiile, obținute pe piață de o întreprindere care beneficiază de o garanție de stat.

157 Astfel, trimiterea la aceste două puncte din Comunicarea privind garanțiile, efectuată de Curte la punctul 97 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), limitează de asemenea aplicarea prezumției stabilite în hotărârea respectivă la relațiile dintre instituția beneficiară a unei garanții de stat și creditorii care îi furnizează împrumuturi, în special instituțiile bancare și financiare.

158 Pe de altă parte, trebuie arătat că Curtea face de asemenea trimitere la punctul 2.1 din Comunicarea privind garanțiile. În măsura în care acest punct privește problema transferului de resurse de stat, nu influențează considerațiile prezentate mai sus. În orice caz, având în vedere considerațiile efectuate la punctul 84 de mai sus, nu se poate deduce din cuprinsul acestui punct că o garanție de stat nelimitată inerentă statutului de IPIC poate fi considerată că acordă un avantaj unei asemenea instituții doar prin prisma gratuității sale.

159 În sfârșit, *tertio*, observațiile efectuate de Curte drept răspuns la argumentele invocate de Republica Franceză, în special la punctul 104 din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), confirmă că modalitatea de probă simplificată acceptată de instanța Uniunii pentru a stabili dacă o garanție de stat implicită și nelimitată, inerentă statutului de IPIC, constituie un avantaj economic se aplică în cazul unei persoane creditate care, datorită garanției respective, beneficiază de rate ale dobânzilor mai reduse sau oferă mai puține garanții.

160 Din considerațiile care precedă rezultă că aplicarea prezumției stabilite în Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), se limitează la relațiile care implică o operațiune de finanțare, un împrumut sau, în sens larg, un credit din partea creditorului unei IPIC, în special relațiile dintre această IPIC și instituțiile bancare și financiare.

161 În această privință, trebuie să se mai arate că, în ședință, Comisia a admis că avantajul în relațiile dintre o IPIC și furnizorii săi ar putea fi exclus în cazul în care s-ar stabili că o asemenea instituție își plătește furnizorii în numerar, ceea ce nu s-ar fi demonstrat în cazul IFPEN. În plus, reiese din dosar că, în cadrul procedurii oficiale de investigare, Comisia a urmărit să afle dacă acestea erau, în cazul IFPEN, condițiile de achitare a datoriei sale față de furnizori (a se vedea punctul 103 de mai sus). Cu toate acestea, se impune constatarea că motivarea deciziei atacate nu conține nicio trimitere la un

raționament în termeni de credit care ar putea permite eventual să se aibă în vedere aplicarea prezumției stabilite în Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), în relațiile dintre IFPEN și furnizorii săi.

162 În al doilea rând, întemeindu-se în special pe Hotărârea din 15 decembrie 2005, Italia/Comisia (C-66/02, EU:C:2005:768, punctele 91 și 92), pe Hotărârea din 6 septembrie 2006, Portugalia/Comisia (C-88/03, EU:C:2006:511, punctul 91), pe Hotărârea din 9 iunie 2011, Comitato „Venezia vuole vivere" și alții/Comisia (C-71/09 P, C-73/09 P și C-76/09 P, EU:C:2011:368, punctul 114), și pe Hotărârea din 12 septembrie 2007, Italia/Comisia (T-239/04 și T-323/04, EU:T:2007:260, punctele 142-144), Comisia susține că, atunci când apreciază, precum în speță, o schemă de ajutor, nu trebuie să demonstreze realitatea sau amploarea avantajului, ci se poate limita să studieze caracteristicile generale ale schemei în discuție pentru a verifica dacă această schemă cuprinde elemente de ajutor.

163 IFPEN și Republica Franceză invocă inadmisibilitatea acestui argument susținând că decizia atacată nu califică garanția în litigiu drept schemă de ajutor.

164 Se impune constatarea că Comisia nu a specificat în mod explicit dacă decizia sa privea un ajutor individual sau o schemă de ajutor. Cu toate acestea, fără să fie necesar să ne pronunțăm cu privire la admisibilitatea argumentului Comisiei, trebuie să îl respingem ca nefondat.

165 În această privință, trebuie amintit mai întâi că, potrivit articolului 1 litera (d) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] (JO 1999, L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41), înlocuit de la 14 octombrie 2015 de Regulamentul (UE) 2015/1589 al Consiliului din 13 iulie 2015 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 [TFUE] (JO 2015, L 248, p. 9), schema de ajutor este definită, pe de o parte, ca orice act în baza căruia, fără a fi necesare măsuri suplimentare de punere în aplicare, pot fi acordate alocări individuale de ajutor întreprinderilor definite în mod general și abstract și, pe de altă parte, ca orice act în baza căruia ajutorul, care nu este legat de un anumit proiect, poate fi acordat uneia sau mai multor întreprinderi pentru o perioadă nedeterminată și/sau într-un cuantum nedeterminat. La articolul 1 litera (e), același regulament definește un ajutor individual ca fiind orice ajutor de stat care nu este acordat în baza unei scheme de ajutor de stat sau este acordat în baza unei scheme, dar trebuie notificat în mod individual.

166 În continuare, trebuie amintit că Regulamentul nr. 659/1999 împarte ajutoarele individuale și schemele de ajutor în ajutoare existente și ajutoare noi. Potrivit articolului 1 litera (b), constituie ajutoare existente, în esență, ajutoarele care au făcut deja obiectul unei examinări a Comisiei sau considerate a fi făcut obiectul unei asemenea examinări sau ajutoarele care erau puse în aplicare în statele membre ale Uniunii anterior aderării acestora la Uniune și se aplică și ulterior aderării respective. Ajutoarele noi sunt definite, în mod rezidual, ca fiind orice ajutor, respectiv orice schemă de ajutor și orice ajutor individual care nu este ajutor existent, inclusiv modificările ajutoarelor existente.

167 În sfârșit, trebuie amintit că, la articolul 2 alineatul (1), Regulamentul nr. 659/1999 stabilește o obligație de principiu de notificare către Comisie a tuturor proiectelor de ajutoare noi. Astfel, prin ajutor care „trebuie notificat" în sensul articolului 1 litera (e) din Regulamentul nr. 659/1999 (a se vedea punctul 165 de mai sus), este necesar să se înțeleagă orice ajutor nou. Pe de altă parte, un ajutor care este pus în aplicare cu încălcarea obligației de notificare este considerat un ajutor ilegal, definit la articolul 1 litera (f) din Regulamentul nr. 659/1999.

168 Având în vedere aceste dispoziții, în măsura în care garanția asociată statutului de IPIC poate fi considerată drept ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, este necesar să fie calificată drept schemă de ajutor în sensul celei de a doua părți a articolului 1 litera (d) din Regulamentul nr. 659/1999.

169 Cu toate acestea, pe de o parte, măsura care este examinată în decizia atacată nu este garanția asociată statutului de IPIC în general, ci transformarea IFPEN în IPIC, care determină acordarea acestei întreprinderi a garanției de stat corespunzătoare acestui statut.

170 Pe de altă parte, această transformare creează o situație de fapt nouă în care IFPEN devine beneficiara unei garanții de stat asociate noului său statut și care poate conduce la acordarea IFPEN a unui avantaj care poate fi calificat drept ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Această situație nouă este acoperită de obligația de notificare prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999.

171 Analiza prezentată la punctele 169 și 170 de mai sus corespunde deciziei atacate, în special considerentelor (256)-(259) ale acesteia, în care Comisia a arătat că transformarea IFPEN în IPIC constituia un ajutor nou în sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999, supus obligației de notificare. Comisia a considerat de asemenea că, în măsura în care schimbarea statutului IFPEN nu i-a fost notificată în mod oficial, ci doar semnalată incidental în cadrul unei alte proceduri, această obligație nu fusese respectată de autoritățile franceze, iar transformarea IFPEN în EPIC constituia un ajutor ilegal.

172 Având în vedere cele de mai sus, este necesar să se considere că, în măsura în care transformarea IFPEN în IPIC poate fi calificată drept ajutor de stat, aceasta constituie un ajutor acordat pe baza unei scheme de ajutor care trebuie notificată, cu alte cuvinte, un ajutor individual în sensul articolului 1 litera (e) din Regulamentul nr. 659/1999.

173 Prin urmare, în memoriul în apărare, Comisia califică în mod greșit această măsură drept schemă de ajutor. Comisia nu este îndreptățită nici să afirme, pe baza jurisprudenței invocate la punctul 162 de mai sus, referitoare la schemele de ajutor generale prevăzute în prima parte a articolului 1 litera (d) din Regulamentul nr. 659/1999, că, întrucât transformarea IFPEN în IPIC constituie o schemă, pentru a putea fi calificată drept ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, Comisia nu trebuie să demonstreze realitatea sau amploarea avantajului obținut de IFPEN din garanția asociată statutului de IPIC, ci se poate limita să studieze caracteristicile generale ale acestei garanții.

174 În al treilea rând, insistând asupra nevoii de a distinge între demonstrarea existenței unui avantaj și calcularea acestui avantaj, Comisia afirmă că, în decizia atacată, a efectuat estimarea unei „valori de piață” a garanției acordate IFPEN nu pentru a stabili existența avantajului, care ar fi demonstrată deja, ci pentru a încerca cuantificarea acestuia în vederea aprecierii compatibilității avantajului cu piața internă. Abordarea prezentată în decizia atacată ar consta astfel în a stabili măsura cea mai exactă a efectelor pe care garanția de stat în discuție le-a produs deja atât pe piața de capital, cât și în relațiile cu alți creditori ai IFPEN, efectuând o estimare a unui „cost pentru acoperirea riscului echivalent” cu riscul corespunzător neachitării de către o persoană creditată.

175 În ședință, Comisia a susținut că a efectuat această evaluare pe baza instrumentelor de comparație disponibile, precum, pentru relațiile IFPEN cu furnizorii, contractele de factoring, iar pentru relațiile cu clienții, utilizarea garanției de bună execuție, în scopul de a putea constata compatibilitatea garanției în discuție. Potrivit Comisiei, în prezența unei garanții nelimitate a cărei valoare nu poate fi măsurată, nu ar avea altă opțiune decât să califice această garanție drept ajutor incompatibil.

176 În această privință, este necesar să se arate că Comisia nu precizează ce înțelege prin avantaj „care ar fi demonstrat deja” și prin „efectele pe care garanția de stat în discuție le-a produs deja”. Se pare însă că este vorba despre un alt avantaj decât cel a cărui existență a fost constatată în considerentele (214) și (236) ale deciziei atacate. Astfel, prin argumentul său, Comisia pare să afirme că avantajul de care a beneficiat IFPEN ca urmare a garanției inerente statutului său de IPIC rezulta din însăși gratuitatea acestei garanții și că ceea ce ea a încercat să stabilească estimând „valoarea de piață” a acestei garanții era cuantumul primei care ar fi trebuit plătită de IFPEN statului.

177 Acest argument nu poate fi admis, pe de o parte, în măsura în care este contrazis chiar de textul deciziei atacate, în special de considerentele (214) și (236), în care Comisia definește avantajul economic real de care a beneficiat, după cum se pretinde, IFPEN în relațiile sale cu furnizorii și cu clienții.

178 În plus, din considerentele (192), (193) și (194) ale deciziei atacate rezultă că, contrar susținerilor acesteia în memoriul în apărare, în decizia atacată, în special în capitolul 7.1.4, intitulat „Existența unui avantaj selectiv pentru grupul [IFPEN]”, Comisia s-a angajat efectiv în demonstrarea și calcularea avantajului creat pentru IFPEN în relațiile cu creditorii săi, în speță instituțiile bancare și financiare, furnizorii și clienții săi, susceptibili să se prevaleze de garanția de stat în caz de nerambursare, și nu într-o evaluare a valorii de piață a garanției acordate în mod gratuit IFPEN sau a cuantumului primei pe care ar fi trebuit să o plătească statului pentru această garanție. Argumentul dezvoltat de Comisie în memoriile sale în fața Tribunalului, incompatibil cu motivarea deciziei atacate, nu face, așadar, decât să aprofundeze confuzia în ceea ce privește metodologia aleasă de Comisie pentru a stabili existența avantajului economic pe care IFPEN l-a putut obține din garanția în discuție.

179 Pe de altă parte, astfel cum decurge din cuprinsul punctului 129 de mai sus, acest argument este de asemenea eronat în drept, în sensul că se întemeiază pe constatarea potrivit căreia garanția în discuție constituie în mod necesar un ajutor de stat doar prin prisma gratuității sale și că, prin urmare, nu este nevoie să se examineze influența acestei garanții asupra relațiilor care se află la baza ei.

180 Argumentul invocat de Comisie în cadrul ședinței nu convinge nici Tribunalul, în măsura în care acest argument se rezumă la o constatare, vădit eronată, potrivit căreia Comisia s-ar putea pronunța cu privire la caracterul compatibil al unei măsuri înainte chiar de a stabili calitatea sa de ajutor.

181 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că, în ceea ce privește existența unui avantaj pe care IFPEN l-a putut obține din garanția în discuție în relațiile sale cu furnizorii, Comisia nu și-a îndeplinit obligațiile privind sarcina probei, astfel cum este definită prin jurisprudența citată la punctul 71 de mai sus. În ceea ce privește existența unui asemenea avantaj în relațiile dintre IFPEN și clienții săi, Comisia nu și-a îndeplinit nici obligația privind sarcina probei, nici obligația de motivare, astfel cum a fost interpretată de jurisprudența citată la punctul 130 de mai sus.

Cu privire la avantajul referitor la relațiile IFPEN cu instituțiile bancare și financiare

182 S-a arătat deja la punctul 79 de mai sus că, în ceea ce privește relațiile cu instituțiile bancare și financiare, Comisia a concluzionat că, în perioada cuprinsă între 2006 și 2010, IFPEN nu a obținut niciun avantaj economic real din statutul de IPIC. Cu alte cuvinte, potrivit Comisiei, potențialul avantaj pe care întreprinderea l-ar fi putut obține din garanția nelimitată sub forma unor rate ale dobânzii la împrumut mai favorabile decât condițiile de piață nu s-a putut materializa în perioada vizată [considerentul (199) al deciziei atacate].

183 Totuși, potrivit Comisiei, această concluzie nu era valabilă decât pentru trecut, în măsura în care Comisia nu putea presupune comportamentul viitor al operatorilor din piață și nici anticipa evoluția percepției lor în ceea ce privește impactul garanției de stat asupra riscului de nerambursare de către IFPEN. Acesta este motivul pentru care Comisia a impus Republicii Franceze o obligație de a-i transmite în cadrul rapoartelor anuale informații referitoare la gradele și la condițiile de îndatorare ale IFPEN și de a proba conformitatea acestor condiții cu condițiile de piață [considerentul (200) al deciziei atacate].

184 În ședință, Comisia a arătat că posibilitatea ca garanția în discuție să genereze un avantaj în relațiile dintre IFPEN și creditorii instituționali decurgea dintr-un articol din statutul IFPEN care îl autoriza să contracteze împrumuturi. Întrucât la momentul adoptării deciziei atacate acest articol exista încă în statutul IFPEN, apariția în viitor a unui avantaj nu putea fi exclusă.

185 În primul aspect al celui de al treilea motiv al acțiunii în cauza T-479/11, Republica Franceză contestă posibilitatea ca un avantaj care își are originea în garanția de stat să se materializeze pentru IFPEN în viitor. În consecință, aceasta consideră că obligația de a transmite Comisiei informații referitoare la gradele și la condițiile de îndatorare ale IFPEN nu este justificată.

186 În ședință, reclamantele au susținut de asemenea că, în temeiul legislației aplicabile, și anume articolul 12 din loi n° 2010/1645, du 28 décembre 2010, de programmation des finances publiques pour les années 2011 à 2014 [Legea nr. 2010/1645 din 28 decembrie 2010 privind programul finanțelor publice pentru anii 2011-2014 (JORF din 29 decembrie 2010, p. 22868)], IFPEN nu poate contracta de la o instituție de creditare un împrumut a cărui durată depășește douăsprezece luni. Comisia a invocat inadmisibilitatea acestui argument, susținând că autoritățile franceze nu au invocat textul acestei legi în cadrul procedurii oficiale de investigare.

187 În această privință, este cert între părți că, pe de o parte, în speță, în ceea ce privește relațiile dintre IFPEN și instituțiile bancare și financiare care îi furnizează împrumuturi, Comisia se poate prevala de prezumția simplă stabilită în Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217, punctele 98 și 99), potrivit căreia garanția de stat implicită și nelimitată inerentă statutului de IPIC are drept consecință o îmbunătățire a poziției financiare a întreprinderii beneficiare printr-o reducere a sarcinilor care grevează în mod normal bugetul său.

188 Pe de altă parte, este cert că, în cazul IFPEN, prezumția simplă în sensul Hotărârii din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), a fost răsturnată.

189 Astfel, în decizia atacată, Comisia a constatat că, de la transformarea IFPEN în IPIC, în iulie 2006, până la sfârșitul perioadei examinate în decizia atacată, și anume sfârșitul anului 2010, IFPEN nu a obținut din statutul său de IPIC niciun avantaj economic real care să ia forma unor condiții de creditare mai favorabile care i-ar fi fost acordate de instituțiile bancare și financiare. În această privință, Comisia a stabilit că, în ceea ce privește scadențele de peste un an, IFPEN nu a utilizat împrumutul de la instituțiile de credit de la schimbarea de statut până la sfârșitul anului 2009. În 2009, Comisia a identificat numai un singur împrumut cu scadență mai mică de un an, pentru o sumă nesemnificativă și a cărei rată era mai ridicată decât rata unui împrumut comparabil contractat de IFPEN în anul 2005, cu alte cuvinte la data la care nu era acoperit de garanția de stat. În ceea ce privește anul 2010, Comisia a constatat că IFPEN a primit patru propuneri de linii de credit ale căror condiții erau echivalente cu cele pe care IFPEN le-a negociat înainte de schimbarea de statut din 2006 [considerentele (196)-(198)].

190 Reiese astfel din examinarea Comisiei că transformarea IFPEN în IPIC nu a avut niciun efect asupra relațiilor sale cu instituțiile bancare și financiare în perioada supusă examinării respective.

191 În consecință, în cadrul relațiilor dintre IFPEN și instituțiile bancare și financiare în perioada cuprinsă între 2006 și 2010, garanția de stat implicită și nelimitată inerentă statutului de IPIC al IFPEN, întrucât nu a acordat un avantaj în beneficiul exclusiv al acestei întreprinderi, nu poate fi calificată drept ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.

192 În lipsa unei constatări a existenței unui ajutor de stat, niciun element nu justifică impunerea Republicii Franceze a unei obligații de a transmite Comisiei informații referitoare la gradele și la condițiile de îndatorare a IFPEN sau de a proba conformitatea condițiilor respective cu condițiile de piață.

193 În ceea ce privește posibilitatea Comisiei de a invoca prezumția simplă în sensul Hotărârii din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), pentru a considera că garanția în discuție constituie un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE în favoarea IFPEN, în măsura în care aceasta este susceptibilă să îi acorde un avantaj în viitor, ceea ce ar justifica obligația impusă Republicii Franceze de a transmite Comisiei informații referitoare la gradul și la condițiile de

îndatorare a IFPEN și de a proba conformitatea condițiilor respective cu condițiile de piață, este necesar să se considere că, odată răsturnată, o prezumție simplă precum prezumția stabilită în Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), nu poate fi invocată din nou fără o schimbare substanțială a circumstanțelor în care a fost răsturnată.

194 În speță, reiese din dosar că, potrivit Comisiei, posibilitatea ca garanția în discuție să genereze un avantaj pentru IFPEN decurgea din faptul că această instituție putea recurge la piața de creditare și contracta împrumuturi pentru a se finanța. Această posibilitate de a se îndatora ar justifica aplicarea prezumției privind existența avantajului.

195 Examinarea exhaustivă a condițiilor împrumuturilor contractate de IFPEN sau oferite acesteia a demonstrat însă, pe de o parte, că în perioada acoperită de examinare îndatorarea acestei instituții era aproape nulă, din moment ce nu a contractat decât un singur împrumut, cu scadență scurtă și pentru o sumă nesemnificativă. Pe de altă parte, astfel cum reiese din considerentele (197) și (198) ale deciziei atacate, atât condițiile acestui împrumut, cât și condițiile liniilor de creditare oferite IFPEN reflectau condițiile de piață, ceea ce demonstrează că transformarea sa în IPIC nu a avut niciun efect asupra relațiilor sale cu instituțiile bancare și financiare. În aceste împrejurări, Comisia nu se poate prevala de simpla posibilitate statutară de a se îndatora pentru a considera că avantajul viitor pentru IFPEN poate fi stabilit prin intermediul prezumției.

196 Din considerațiile de mai sus și fără să fie nevoie să se pronunțe cu privire la admisibilitatea argumentului, invocat de reclamante în cadrul ședinței, întemeiat pe interdicția legală de a se îndatora impusă IFPEN, rezultă că, impunând Republicii Franceze o obligație de a-i transmite informații referitoare la gradul și la condițiile de îndatorare a IFPEN sau de a proba conformitatea condițiilor respective cu condițiile de piață, Comisia a încălcat articolul 107 alineatul (1) TFUE.

197 Rezultă din ansamblul considerațiilor prezentate mai sus că, în decizia atacată, Comisia nu a reușit să demonstreze existența unui avantaj pe care IFPEN l-ar fi putut obține din garanția de stat asociată statutului său de IPIC. Pe de o parte, în ceea ce privește relațiile IFPEN cu instituțiile bancare și financiare, Comisia a exclus în mod explicit existența unui avantaj real în perioada cuprinsă între transformarea acestei întreprinderi în IPIC și 2010 și, în circumstanțele speței, aceasta nu poate invoca prezumția prevăzută de Curte în Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), pentru a stabili existența acestui avantaj în viitor. Pe de altă parte, în ceea ce privește relațiile dintre IFPEN și furnizori și clienți, rezultă din considerațiile prezentate la punctele 95-131 de mai sus că garanția în discuție nu este susceptibilă să confere IFPEN avantajul pe care Comisia l-a definit în considerentele (214) și (236) ale deciziei atacate.

198 Rezultă că este necesar să se admită primul aspect al celui de al doilea motiv și al patrulea motiv al acțiunii în cauza T-157/12, precum și al doilea aspect al primului motiv și primul aspect al celui de al treilea motiv al acțiunii în cauza T-479/11, în măsura în care acestea privesc existența avantajului creat pentru IFPEN ca urmare a garanției în discuție și, fără să fie nevoie să se examineze celelalte motive și argumentele invocate de reclamante, să se constate că Comisia a calificat în mod greșit respectiva garanție drept ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.

Cu privire la întinderea anulării

199 Rezultă din concluzia formulată la punctul 198 de mai sus că este necesară anularea deciziei atacate. Cu toate acestea, întrucât dispozitivul deciziei atacate este complex, trebuie analizată întinderea acestei anulări.

200 Mai întâi, la articolul 1 alineatul (1) din decizia atacată, Comisia a constatat că acordarea IFPEN a statutului de IPIC a conferit acesteia din urmă o garanție publică nelimitată cu privire la toate activitățile sale. În continuare, la articolul 1 alineatul (2) din decizia atacată, deducând consecințele din

observațiile sale prezentate în considerentul (190) al acesteia, Comisia a considerat că acoperirea prin această garanție a activităților neeconomice ale IFPEN nu constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.

201 În sfârșit, celelalte dispoziții ale dispozitivului deciziei atacate se referă la concluziile Comisiei în ceea ce privește acoperirea prin garanția în discuție a activităților economice ale IFPEN, și anume, pe de o parte, transferul tehnologic în domeniile de activitate exclusive ale societăților filiale ale sale Axens, Prosernat și Beicip-Franlab și, pe de altă parte, serviciile sale de cercetare contractuală și alte servicii desfășurate în numele terților și în numele filialelor. Comisia a considerat că acoperirea acestor activități prin garanția în discuție constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE [articolul 1 alineatele (4) și (5) din decizia atacată], cu excluderea activităților de transfer tehnologic pe baza convenției încheiate între IFPEN și Beicip-Franlab [articolul 1 alineatul (3) din decizia atacată]. Reiese din motivarea deciziei atacate, în special din considerentele (243), (247) și (250), că această excludere se datorează în esență faptului că natura relațiilor existente între IFPEN și Beicip-Franlab împiedica un eventual transfer al avantajului de care ar fi beneficiat IFPEN din garanția în discuție către această societate filială.

202 În ceea ce privește activitățile în privința cărora Comisia a constatat existența unui ajutor de stat, articolele 4-12 din decizia atacată enumeră în esență o serie de condiții pe care Republica Franceză și IFPEN trebuie să le îndeplinească pentru ca ajutorul de stat să poată fi considerat compatibil cu piața internă. În ceea ce privește activitatea de transfer tehnologic pe baza acordului încheiat între IFPEN și Beicip-Franlab, articolul (2) al deciziei atacate obligă Republica Franceză să notifice Comisiei modificări ale acestui acord, exceptând cazul în care acestea exclud existența unui ajutor de stat.

203 În cererile introductive formulate, IFPEN și Republica Franceză solicită anularea deciziei atacate în totalitate.

204 Cu toate acestea, în scrisorile lor din 5 mai 2014, menționate la punctul 36 de mai sus, în care acestea s-au pronunțat cu privire la consecințele care trebuiau deduse din Hotărârea din 3 aprilie 2014, La Poste (C-559/12 P, EU:C:2014:217), reclamantele au renunțat la motivele referitoare la existența unei garanții de stat implicite și nelimitate inerente noțiunii de IPIC (a se vedea punctele 36 și 54 de mai sus).

205 În plus, motivele pe care reclamantele le invocă în cererile lor privesc doar anularea deciziei atacate, pe de o parte, în măsura în care aceasta constată că acoperirea prin garanția în discuție a activităților economice ale IFPEN constituie un ajutor de stat, ajutor care ar fi fost de asemenea transferat către societățile filiale ale IFPEN, și, pe de altă parte, în măsura în care aceasta acționează în consecința respectivei constatări impunând Republicii Franceze și IFPEN diverse obligații de notificare (a se vedea punctele 43, 45 și 48-51 de mai sus).

206 Ținând seama de considerațiile de mai sus, precum și de rezultatul examinării prezentelor acțiuni, este necesară anularea deciziei atacate în măsura în care aceasta califică garanția care decurge din statutul de IPIC al IFPEN drept ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, precum și în măsura în care stabilește consecințele acestei calificări și respingerea acțiunilor în rest.

Cu privire la cheltuielile de judecată

207 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Potrivit alineatului (3) al aceluiași articol, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată. Totuși, în cazul în care împrejurările cauzei justifică acest lucru, Tribunalul poate decide ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, o parte să suporte o fracțiune din cheltuielile de judecată efectuate de cealaltă parte.

208 În speță, atât reclamantele, cât și Comisia au căzut în pretenții în parte, în măsura în care Tribunalul anulează în parte decizia atacată și respinge acțiunea în rest. Prin urmare, este necesar să se decidă că Comisia suportă două treimi din propriile cheltuieli de judecată în fiecare cauză, precum și două treimi din cheltuielile de judecată efectuate de fiecare reclamantă în cele două cauze conexate. Republica Franceză suportă o treime din propriile cheltuieli de judecată, precum și o treime din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie în cauza T-479/11. De asemenea, IFPEN suportă o treime din propriile cheltuieli de judecată și o treime din cheltuielile de judecată ale Comisiei în cauza T-157/12.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a opta)

declară și hotărăște:

1) Anulează articolul 1 alineatele (3)-(5), precum și articolele 2-12 din Decizia 2012/26/UE a Comisiei din 29 iunie 2011 privind ajutorul de stat C 35/08 (ex NN 11/2008) acordat de Franța în favoarea instituției publice „Institut français du pétrole”.

2) Respinge acțiunile în rest.

3) Comisia Europeană suportă două treimi din propriile cheltuieli de judecată în cauzele T-479/11 și T-157/12, precum și două treimi din cheltuielile de judecată efectuate de Republica Franceză și de IFP Énergies nouvelles.

4) Republica Franceză suportă o treime din propriile cheltuieli de judecată, precum și o treime din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie în cauza T-479/11.

5) IFP Énergies nouvelles suportă o treime din propriile cheltuieli de judecată, precum și o treime din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie în cauza T-157/12.

Gratsias Kancheva Wetter

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 26 mai 2016.

Semnături

Cuprins

Istoricul litigiului 2

Procedura și concluziile părților 7

În drept 8

Cu privire la motivele întemeiate pe o încălcare a articolului 107 alineatul (1) TFUE și referitoare la existența și la calcularea avantajului IFPEN 10

Cu privire la avantajul referitor la relațiile dintre IFPEN cu furnizorii și cu clienții săi 11

Cu privire la avantajul referitor la relațiile IFPEN cu instituțiile bancare și financiare 29

Cu privire la întinderea anulării 31

Cu privire la cheltuielile de judecată 32